

९६
३

“अथ”

१६
३

ग्रन्थनामः-

“संकीर्णवैदिकमन्त्रसंग्रहः”

कर्तृनामः-

विषयः-

“वैदिकसाहित्यम्”

San Kirna Vedic Mantra

Sanghran

Vedic Sahityam.

९६
३

अथ

संकीर्णवैदिकमंत्राणां

संग्रहः

९६
३

२

हुं चो जितमाजिघर्षि मित्रं प्रथिष्ठमुपयामिशर्म॥ शिवा नो अग्निः क्रतुः सिः समिधः स
 नो दिवा सरिषः पातु न सं॥ विज्जोतिषा बहता ध्यायति राविर्विश्वानि कृणुते महिम्ना॥
 प्रादेवीर्मायाः सहते दुरेवाः शिशिले शृंगोरक्षसे विनिष्टे॥ उत स्वाना सोदिविषं सन्नेष्टि
 ग्मायुधारक्षसे हेतवा उ॥ मदेचिदस्य प्ररुजं निष्पामान चरते परिबाधो अदेवाः ॥ १४१ ॥
 माहा २२ दो वज्र बाहुः षोडशी शर्म यच्छतु॥ स्वस्ति नो मघवा करोतु हंतु पापानं यो रमा
 द्वेष्टि॥ स जो बा इंदु सगयो मरुद्भिः तो मं पिब वृत्र हन्तु विद्वान्॥ जहि शत्रू रयम्
 धो नुद स्वाधा मयं कृणु हि विश्वतो नः॥ ताना रमिद्रम वितार मिद्रं हवे हवे कुरु
 व २२ रमिद्रं॥ हुवे नु शक्रं पुरु हूत मिद्रं स्वस्ति नो मघवा धाति वेंद्रः॥ यत्त इंदु भ
 यामहे ततो नो अभयं कृधि॥ मघे वन्धे धितवत न नूत ये विद्विषो विमृधो जहि॥
 स्वस्ति दा विशस्पतिर्वृत्रहा विमृधो वशीर॥ हवे इंदुः पुर एतु नः स्वस्ति दा अभयं कुरु॥
 आभिर्जाभिर्धत्तोन पुन माया यय हरि वो वद्धे मानः॥ यदा स्तोतृभ्यो मिहि

२

९६५
 ३

अथ

संकीर्णवेदिकमंत्राणां

संग्रहः

१६
 ३

श्रीगणेशायनमः॥ॐ॥ रुणुषयाजः प्रसितिन्नृध्वीपाहिरजेवामवा
इसेन॥ तृष्मिनुप्रसितिद्रुणानोस्तासिविध्यरक्षासस्तुपिष्टैः॥ तवभ्रमास
आश्रयायलंयनुस्पराधवेताशोशुचानः॥ तयूष्यगेजिह्वापतंगानसं
दितोविस्तृजविषगुल्काः॥ प्रतिस्पराविस्तृजतूर्णितमोक्षवापायुर्विशो
अस्याअदृष्टा॥ योनोद्वेअघरांसः योअंयनेमोकिषेयथिरादधधर्षिता॥
उदग्नेतिष्ठप्रत्यातनुष्येमित्राओषतातिगमहेते॥ योनोअरातिंसमि
धानचक्रेनीचातंधक्ष्यतसन्नरुषं॥ उर्ध्वोअवप्रतिविध्याधस्मदाविष्क
णुष्वदैवान्यने॥ अवसिष्टरातनुहियातुज्जनांजामिमजामिप्रमृणीहिशत्रू
न्॥ सतेजानातिसुमतिंयविष्मद्वनेब्रह्मणेगातुमैरत्॥ विश्वान्य
स्मैसुदिनानिरायोद्युम्नांन्ययोपिदुरोअभिद्यौत्॥ सेदग्नेअस्तुसुष्माः

सुदानुर्यस्त्वानित्येनहविषायउक्तेयः॥पिषीषतिस्वआयुषिदुरोणेविश्वेदस्मेसुदिनासा
सद्विष्टिः॥अर्चामि ते सुमतिंघोषवाक् संतेवावाताज्जृतामियंगीः॥स्वश्वास्त्वासुरया
मर्जयेमास्मैक्षत्राणिधारयेरनुद्युन्॥रह्नासूयाचरदुपत्संदोषावस्तर्दीदिघास
मनुद्युन्॥कीउंतस्त्वासुमनसःसपेमासिद्युन्तातस्त्रिवाधूसोजनानां॥यस्यास्वश्चः
सुहिरण्योअग्नउपयानिघसुमतारथेन॥तस्यजातासवसितस्यसखायस्तअनिथा
मानुषकजुजोषत्॥महोरुजामिबंधुतावचोसिस्तुन्मापितुगेतिमादन्विषाय॥तृनो
अस्यचवसश्चकिघिहोतयविष्टमुक्तोदमूनाः॥अस्वप्नजस्तरणयःसुत्रेवाअतं
दासोवृकाअश्रमिष्ठा॥तेषायवःसध्रियंचोनिषद्याद्येतवनःपांत्वमूर॥यिषायवोमा
मतेयंतेअग्नेपरयतोअंधंदुरितादरक्षन्॥ररक्षतांस्तुकृतोविश्वचेदादिपुंत्तरदि
पवोनाहदेभुः॥त्वयावयध्वस्येयातास्तवप्रणीयस्यामवाजान्॥उषाशंधुसा
स्रदयसस्यतातेनुषुयाकणुद्यहरयाण॥अयातेअग्नेसमिधाविधेमप्रतिस्तोमं
स्यमानंगृह्णाय॥दहाशस्वारक्षसःपाद्यत्मांद्दुहोनिदोमित्रमहोअवद्यान्॥रक्षो

४

इत्रस्य ह नृरज ॥ विमन्युमिंद्रभा मितो मित्रस्याभिरासतः ॥ पावमानेनेत्वा
 स्तोमेन गायत्रस्य वर्तन्यो पाशो वीर्येण देवस्त्वासवितोत्सृजतु जीवा
 तवे जीवनस्याये रहद्रथं तरेयोस्त्वा स्तोमेन त्रिभो वर्तन्याशुक्रस्य वीर्ये
 ण देवस्त्वासवितोत् ॥ सृजतु जीवा तवे जीवनस्याया अग्नेस्त्वामात्रया
 जगत्पे वर्तन्याग्रयणस्य वीर्येण देवस्त्वासवितोत्सृजतु जीवा तवे जीवनस्या
 या इममग्न आयुषे वर्चसे रुधिप्रियरेतो वरुण सोमराज नृ ॥ मात
 वास्मा अदिते शर्मय ह्यविरेवे देवा ज रदष्टिर्यथा सत ॥ अग्निरायुष्मां
 त्सवनस्पतिभिरायुष्मां ते नृत्वा युवा युष्मंतं करोमि सोम आयुष्मां
 त्सओषधीभिर्यस आयुष्मां त्स दक्षिणाभिर्ब्रह्मा युष्मत्तद्वा सणेरा ॥

५

गोत्राक जा सिभुपिष्टभाजो अधते स्याम ॥ ये देवाः पुरसदो ग्निनेत्रा दक्षिणस
 दायमनेत्राः पश्चात्सदः सवितृनेत्रा उत्तरसदो वरुणनेत्रा उपरिषदो बृहस्पतिने
 त्रारक्षो हणः स्तेनः पांतु ते नो वंतु तेभ्यो नमस्तेभ्यः स्वाहा समूढं रक्ष सं दधं र
 क्ष रक्ष महं रक्षो भि सं दहाम्यग्रये रक्षो घ्रे स्वाहा यमाय सवित्रे वरुणा य बृहस्प
 तये दुवस्व ते रक्षो घ्रे स्वाहा प्रष्टिवाही रथो दक्षिणा देवस्य त्वा सवितुः प्रसवेभ्य
 नो बहिभ्यां पूष्टो हस्ताभ्यां रक्ष सो वधं जुहोमि हतं रक्षो वधिष्म रक्षो यदूस्ते
 त दक्षिणा ॥ इंद्रं वा विरवतस्य रिहवामहे जनेभ्यः ॥ अस्माकं मस्तु केवलः ॥
 इंद्रं नरो नेमधि ता हवं ते यत्पार्यायुन जने धियस्ताः ॥ शूरो नृषां ताशवसश्च
 कान आगो मतिव्रजे न जातं न्नः ॥ इंद्रियां शतक्रोता याते जनेषु पं वक्तु ॥ इंद्र

णि

3

तानि तज्जावृणे ॥ अनुते दायि मह इन्द्रियाय सत्राते अग्ने विश्वमनु
वृत्रहृते ॥ अनु सत्रमनु स होय ज चंद्रदे । वे सिरनु ते नृष ह्ये ॥ आय
स्मि त्सम वा स वा स्तिष्ठंति स्वारू होयथा राषि ह दीर्घ श्रुत म इद्रस्य
धर्मो अतिथिः ॥ आ मा स प द्ध मे रय आ सूर्य पू रो ध यो दि वि ॥ धर्म न
सा मंत प । ता स वृ क्ति मि र्नु रं गि र्व ण से गिरः ॥ इंद्र मि द्वा यि नो ५ वृ
ह दिंद्र मर्के सिर किं णः ॥ इंद्र वा णी र नृष त ॥ गायं ति त्वा गाय त्रि णो ॥
चं त्य र्क मर्कि णः ॥ ब्र ह्मा ण स्त्वा रा त क्त त बुद्ध पू रा मि व ये मि रे ॥ अ
५ हो मु चे प्र सरे मा म नी षा मो षि ष्ट दा बु ने स्तु म तिं ग णा नाः ॥ इंद्र

3

मिंद्रप्रतिहव्यं गृभायुसत्यासंनुयजमानस्य कामाः ॥ विवेक्षयन्माधिषणा
जज्ञानस्तैवेपुरापायादिद्रुमहः ॥ अ५ हसोयत्रपीपरघथानोनावेवयांतमु
भयेहवंते ॥ प्रसंम्राजप्रथममध्वराणाम५ होमुचं वषभं यज्ञियानां ॥
अपान्नपातमस्विनाहयंतमस्मिन्नरइंद्रियंधतमोजः ॥ विनइंद्रम
धोजहिनीचायच्छृतन्यतः ॥ अधस्पदंतमीरुधियोअस्मा५ अ
भिदासति ॥ इंद्रसत्रमभिचाममोजोजायथावषभचर्षणीनां ॥
अपानुदोजनममित्रयंतमुतुंदेवेभ्योअरुणारुलोकं ॥ मृगानभीमः
कुचरागिरिष्ठाः परावतआजगामापरस्याः ॥ ११ स्तक५ स५ शायष
विमिंद्रतिग्मेविशक्रताद्विस्मधोनुदस्व ॥ विशाक्रन्विस्मधोनुदस्व

ययेति यमक्षितमक्षितयः पिबन्ति ॥ तेन नो राजा वरुणो बहस्पतिराप्याययेत्
 भुवनस्य गोपाः ॥ प्राच्यादिनिर्व्विद्रासिराजिर्व्विश्वेनादीच्या रत्रहन्त्रहा
 सि ॥ यत्र यतिस्तोत्यास्तत् ॥ जितं ते दक्षिणातो वृषभ एधि हव्यः ॥ इन्द्रो जया किं
 न पराजयाता अधिराजो राजसुराजयाति ॥ विश्वा हि भूयाः एतना अभिष्टीरु
 पसद्यो नमस्यो यथा सत् ॥ अस्य देव प्रीतिरिचे महित्वं दिवः पृथिव्याः पर्यत इति ॥
 स्वरा इन्द्रो दमा आविश्च गतः स्वरिरमत्रो ववक्षे रणाय ॥ अभित्वा सरनो नुमा
 दाधा इव धेनवः ॥ ईशानं ॥ अस्य जगतः सुवदरा मीशानमिन्द्रतस्वपे ॥ त्वमि
 धिहवामहे साता वाजस्य कारवः ॥ त्वां रत्रे क्षिद्रसप्ततिं नरत्वां काष्ठा स्ववतः
 यद्यावद्भूते ज्ञातं ॥ शतं भूमीरुतस्युः ॥ न त्वा च जिह्मं सहस्रं ॥ सूर्या अनून जा
 तमष्टरोदसी ॥ पिबो सोममिन्द्रमंदतुत्वायंते सुवा वह्यं रवाष्ट्रः ॥ सोतुवा

१३॥

याजाता ओषधयो देवेभ्यः स्त्रियुगं पुरा ॥ मंदा मि व भूणा मह ॥ शतं धा
 मानि सप्त च ॥ शतं वो अंब धामानि सहस्रमुत वारुहः ॥ अथा शत
 क्रत्वोश्च पूयमिमं मे अगदं हत ॥ पुष्पावतीः प्रसूवतीः फलिनी
 रफला उत ॥ अश्वा इव सजित्वरी वीरुधः पारइष्टवः ॥ ओषधी
 रिति मातरस्तदो देवीरुपब्रुवे ॥ रपां प्रसि विधत्ती रितरपः ॥ चा
 तयमानाः ॥ अश्वस्यै वो निषदनं पर्णो वो वसतिः कृता ॥ गोभा
 अरत्किं त्वा सधयत्सनवथ पूरुषं ॥ यदेह वाजयं निमओष
 धीर्हस्त उगदधे ॥ आत्मा यक्ष्मस्य नश्यति ॥ पुरा जीव गत्यथ ॥

भी

॥६॥

यदोषधयः संगच्छंते राजानः समिता विवः ॥ विप्रः स उश्चै च्यते भिषगस्य
हामीव चातनः ॥ निष्ठुतिनामवो माताथायुय पूरु संवृतीः ॥ सराः
पतत्रिणी स्वनयदामयति निष्ठुत ॥ अंन्यावो अंन्यामवत्वन्या न्यस्या
उपावत ॥ ताः सर्वावोषधयः संधिदाना इदं मे प्रावतावचः ॥ उच्छु
ष्मा ओषधीनां गावो गोष्ठा दिवेरते ॥ धनं पूरु निष्ठुतीनामात्मा
नेतव पूरुष ॥ अति विरवाः परिष्ठास्तेन इव ब्रज मक्रमुः ॥ ओषधयः
प्राचुच्य चुर्य किंचित्तनुवा पूरुषः ॥ याः तास्तस्वरा मानं य आवि
विशुप रुप रुः ॥ तास्ते यक्ष्मं विबाधंता मुग्धा मे श्म मशीरिव ॥
साकं यक्ष्म प्रपतयेनेन किंकिदी विना ॥ साकवातस्य ध्राज्या

॥६॥

साकनस्यानहा कया ॥ अश्वावती पूरुषो मवती मूर्जयती मुहो ज सं ॥ आवि विरस
वा ओषधीरस्मा अरिष्ठतातये ॥ याः पूरु लिनी वेभिर्न पुक्ता अपुष्पायाश्च पु
ष्पिणीः ॥ इह स्पतिः प्रसृतास्तानो मुचंत्वं पूरुषः ॥ याः ओषधयः सोमरा
ज्ञा विरिष्ठः ॥ पृथिवीमनु ॥ तासां त्वमस्युत मो प्रणोजीवातवे सुव ॥ अवपत
ती रवदं दिव ओषधयः परियं जीव मश्नवो महेन सरिष्याति पूरुषः ॥ याश्चेद
मुपष्ट एवति याश्च दूरं परागताः ॥ इह संगत्य ताः सर्वा अस्मे सं दत्त भेषजं ॥
मावोरिषत्वनिता यस्मे चाहं स्वनामिवः ॥ द्विपच्यतुष्य दस्मा क पूरु सर्वमस्त्वना
तुरं ॥ ओषधयः संवदंते सोमेन सह राज्ञो ॥ यस्मे करोति ब्रह्मणस्त्वपूरा
जं न्यारया मसि ॥ नवो नवो भवति जायमानो नो केतु रूष सामत्यग्रे ॥ भागद
वेभ्यो विदधात्या यन्त्रचंद्रम ॥ स्तिरति दीर्घमायुः ॥ यमादित्या अपूरुमाप्या

॥६॥

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ हरिः श्री ॥ ॥ आदे देवा वास्य धरु देवे भ्यो गं सारमिमम धरु
 कृद्ध्युतमेन पविने दाय सोमः सुषुतं मन्धु मंतं पयस्वते दृष्टि वनि इंदाय त्वा वृत्रघ्न इ
 बत्वा वृत्रतुर इंदाय त्वा मिमा तिघ्न इंदाय त्वा दिव्य वत इंदाय त्वा विश्व देव्या वतेश्वा
 त्रास्तु वृत्रतुरो गधो गू तो अमृतं स्य पात्नीः सा देवी दिव्ये मय जं धतो पदताः सोमस्य
 पिवतो पदता युष्माकं ॥ सोम ॥ १ ॥ सोमः पिवतु यतै सोम दिव्योतिर्य स्य थिया यदु
 रावंतरि सते नारमे यजमाना यूरु राया कृद्ध्य धिदात्र वेत्वा धिषणो वा इमती वा उयेथा
 मूर्जं मे दधाथा मूर्जं मे धतं मावा ॥ २ ॥ सिष्टं वं मामा हि ॥ सिष्टं प्रागपि शुदग धरा
 त्वास्वादिश आधा वत्वं वनिष्ठा ॥ यतै सोमा राथ्य नाम जागृ वितस्मे ततै सोम सोमाय
 स्वाहा ॥ २ ॥ युष्माकं स्वयं ते न क्व ॥ १ ॥ वाचस्पतये पवस्व वाजने च्छवा दृष्टो अ
 शुभ्यां गतलिप्तो देवो देवानो पवित्रं मसि येषां नागो सिते स्य स्वास स्वाकृतो सिम

युष्मद्देवा आयुष्मतस्तो मतेनायुष्मंतस्तो नत्वा युषायुष्मंतं करोमि ॥ नामा
 एथिव्यासमिधानमग्निं पूरायस्पोषाय ब्रह्मते हवामहे ॥ इरं मंदं विह दुष्यं
 यजत्रं जेतारमग्निं एतना सुसासहिं ॥ याः सना अमी त्वरीराया धिनीराणा
 उत ॥ ये स्तेना ये च तस्करास्ता ५ स्ते अग्ने पि दधाम्यास्ये ॥ १ ॥ दृष्ट्यां मलि
 म्बुजं भैस्तस्करा ५ उत ॥ हन्तृभ्या ५ स्तेना भगवस्ता ५ त्वेरेवा दयं सु
 र्वी दितान् ॥ ये जनेषु मलि म्बुस्तेना स स्तस्करा वने ॥ क स ष्च घायव ये
 स्ता ५ स्ते दधामि जं भयो ॥ यो अस्मभ्य मराती याद्यश्च नो देषते जनः ॥ नि
 त्तिघो अस्मदिप्ताश्च सर्वं तमस्मसाकुरु ॥ स ५ शितं मे ब्रह्म स ५ शितं वा
 र्यं बलं ॥ स ५ शितं क्षत्रं जिष्णुयस्याहमस्मि पुरोहितः ॥ उदेषां वाह

५

अतिरमुर्ध्व उर्ध्व त्वं ॥ क्षिणो मित्रं त्रणामित्रानुन्नयामि ॥ स्वा ॥ अहं ॥ इ
 शानोरु क्म उर्ध्व व्यधौ दुर्मर्ष मायुः श्रियेरुन्नानः ॥ अग्निरमृतौ अभव
 द्योभिर्यदेनं द्यौरजनयत्सुरेताः ॥ विस्वारूपाणि प्रतिमुंचते कविः प्र
 सावीरुद्रं द्विपदे चतुष्पदे ॥ विना कमरव्यत्सविता वरेण्यो नु प्रयाण
 मुषसो विराजति ॥ नक्तोषासा समनसा विरूपेधा पयेते शुभे सुमेक
 ॥ समीची ॥ द्यावा सामा रुक्मा अंतर्विभाति देवा अग्निधारयद्रविणा
 दाः ॥ सुपर्णा सिगरुत्मा त्रिवृते शिरो गायत्रं चक्षुस्तोम आत्मा सा
 मरोत नृवी मदे व्यरुह द्रथ तर पक्षौ यज्ञायास्तियं पुच्छं हृदा ॥ स्थणा
 निधिष्णिगाः शफायत् ॥ धिनामा ॥ सुपर्णा सिगरुत्मा दिवंगच्छुचः पत ॥

प्रथ० सं
 १३६
 १९

धुमतीर्नद्रुधरुर्ध्व विश्वेभ्यो दिव्येभ्यः पार्थिवेभ्यो मनस्त्वाष्ट्वेतरि क्षमं विद्विस्वा
 हात्वा सुभगः सूर्याय देवेभ्यस्त्वामरीचिभ्य एष ते योनिः प्राणायत्वा ॥ १॥ वाचः सप्त च
 त्वोरिः शत ॥ २॥ उपयामगृहीतास्या तर्पणं मधुवनून्या हि सोम मुरुध सारयः
 समिषो यजस्वां तस्ते दधामि द्यावा धिवा अंतरुर्वतरि क्षः स जोषा देवैरवैः पर
 श्वा तयमि मधुवन्मादयस्व स्वां तु तोसिम धुमतीर्नद्रुधरुर्ध्व विश्वेभ्यः स्त्वा दिव्ये
 भ्यो दिव्येभ्यः पार्थिवेभ्यो मनस्त्वाष्ट्वेतरि क्षमं विद्विस्वा हात्वा सुभगः सूर्याय देवे
 भ्यस्त्वामरीचिभ्य एष ते योनिः प्राणायत्वा ॥ ३॥ देवेभ्यः सप्त च ॥ ३॥ आवायोः
 षष्ठ्युचिधा उपनः सहस्रं ते निष्कृतो विश्ववार ॥ उयते अधो मद्यमया मिपस्य देव
 दधिषे पूर्वपथं ॥ उपयामगृहीता सिवाय वेत्वं देवायु इमं सुता ॥ उपप्रयासि गगत
 मिंदवो वा मुशंति हि ॥ उपयामगृहीतो सीदवायुर्ध्वे त्वो षते योनिः स जोषा ह्यो
 त्वा ॥ १९

१९

स्यश्चिष्यां त्वेषतेयेनि

यावायोत्रिचत्वारिंशत्॥४॥ अयं वां मित्रावरुणास्तु तः सोमं क्रता वृषां ममेदिह क्र-
तः हवीं॥ उपयामगृहीतोसि मित्रावरुणाभ्यां त्वेषतेयो निरुता युष्मांत्वा॥३॥ अयं वां
विंशतिः॥५॥ यावाकशामधुमत्यश्चिनासु नृतो वती॥ तया यज्ञमिमिषत्॥ उपय-
मगृहीतोसि मित्रावरुणाभ्यां त्वेषतेयो निरुता युष्मांत्वा॥१॥ यावाभृष्टा दश॥६॥ प्रातर्गुजो विमुच्ये
थामाश्चिना वेहगच्छतं॥ अस्य सोमस्य पीतये॥ उपयामगृहीतोसि मित्रावरुणाभ्यां त्वेषते-
यो निरुता युष्मांत्वा॥७॥ प्रातर्गुजो वेका न विंशतिः॥७॥ अयं वेनश्चोदयद्द-
श्रिगर्भाज्योतिर्जगयूरजसो विमाने॥ इमे धमणाः संगमे स्यस्युः शिशुन विप्राम-
ति सीरिहन्ति॥ उपयामगृहीतोसि शंडीय त्वेषतेयो निरुता युष्मांत्वा॥१॥ अयं वेनः
पंचविंशतिः॥८॥ तं प्रत्यथा पूर्वथा विश्वे मया॥ ये ह्यतोति बर्हिषदे सुवां-
दप्रताचीन वृजने दोहसगिराश्च जयंतमनुपासुवर्धसे॥ उपयामगृहीतोसि मका-

पात्रं जनयंत देवाः॥ उपयामगृहीतोसि मये त्वा वेश्वा नराय क्रवोसि क्रवक्षित ध्रुवा नाध-
वत मोचुतानामचुत सितम एषते यो निरुता युष्मांत्वा वेश्वा नराय॥९॥ मूर्धनियं च विंशतिः॥९॥
मधुश्च माधवः शुकः श्वश्च विश्वनभश्च नभस्य श्वोषश्चो जश्च सहश्च सहस्यश्च तपः श-
तपस्यश्चोपयामगृहीतोसि सप्तस्य हस्यत्यायत्वा॥१॥ मधुः विंशतिः॥१०॥ इंदो
श्री आगतः सुतंगाभिर्निभो वोरण्य॥ अस्य पातं धिये धिता॥ उपयामगृहीतोसि दाम्नीश्व-
त्वेषते यो निरुता युष्मांत्वा॥१॥ इंदो मी विंशतिः॥११॥ ओमासः श्वर्षणी ध्रुवो वि-
श्वे देवाः स आगतः॥ दाश्वाः सोदाश्वधः सुतं॥ उपयामगृहीतोसि विश्वेयस्त्वा देवस्य
एषते यो निरुता युष्मांत्वा देवस्य॥१॥ ओमासो विंशतिः॥१२॥ मरुत्वतं वृषसं वीरुधा-
नमकं वारिदियः॥ शासमिदं॥ विश्वासाहमवसेन तनायो यः सहोदामिदतः हवेम॥
उपयामगृहीतोसि दायत्वा मरुत्वत एषते यो निरुता युष्मांत्वा मरुत्वतो॥१३॥ मरुत्वतः

षड्विंशतिः ॥ १७ ॥ इदं मरुत्व इह पाहि सोमं यथा शायति अपि वः सुतस्य ॥ तव प्रणीता
 तव शरणा मनुष्या विवासंति कवयः सुयज्ञाः ॥ उपयाम गृहीतो सीदयत्वामरुत्वत
 येष ते यो निरिद्रायत्वामरुत्वते ॥ १८ ॥ इदं मरुत्व एकां न त्रिंशत् ॥ १९ ॥ मरुत्वा इ
 दं वृषभोरणा यपि वा सोममनुष्यधमदाय ॥ अस्मिन् वज्रं हरे मधुर्भुवि त्वराजो
 सि प्रीतिवः सुतानी ॥ उपयाम गृहीतो सीदयत्वामरुत्वत एष ते यो निरिद्रायत्वाम
 रुत्वते ॥ २० ॥ मरुत्वानेकां न त्रिंशत् ॥ २१ ॥ महाऽत्रंदो यजसा यजन्त्यो वृष्टिमा
 इव ॥ सोमैर्वत्सस्य वा वृधे ॥ उपयाम गृहीतो सिमहो दायत्वे येष ते यो निमिह दाय
 त्वा ॥ २२ ॥ महानेकां न त्रिंशत् ॥ २३ ॥ महाऽत्रंदो नृवदस्वर्पणि प्राउती द्विबहो अ
 मि नः सहोभिः ॥ अस्मदयस्वा वृधे वीर्या योरुपथ सुकृतः कर्णभिरुत्त ॥ उपयाम
 गृहीतो सिमहो दायत्वे येष ते यो निमिह दायत्वा ॥ २४ ॥ महानृवत्स विंशतिः ॥ २५ ॥

यत्वे यतु यानि प्रजाः पाहि ॥ १ ॥ तं षड्विंशतिः ॥ २ ॥ ये देवा दिव्येकादश रक्षा दृष्टिं व्यामथेकाद
 श रक्षाः स्युषदा महिनो कादश रक्षा ते देवा यज्ञमिमं जपधुमुपयाम गृहीतो स्या ययणा
 सि स्या ययणो जिघ्रन्वयत जिघ्रन्वयत पतिमभिसर्वना पाहि विष्णुत्वा पातु विशीत्य पाह दि
 येनेष ते यो निर्विश्वेभ्यस्त्वा देवेभ्यः ॥ ३ ॥ ये देवास्त्रिंशत्वारिंशत् ॥ ४ ॥ त्रिंशत्त्रयश्रुणि
 नोरुजते दिवः रुद्राः दृष्टिं वीवत्स जेवंते ॥ एकादश सोमसुसदः कृतः सोमं जपतो
 सर्वनानि वेश्वे ॥ उपयाम गृहीतो स्या ययणो सि स्या ययणो जिघ्रन्वयत पतिमभिसर्वना पा
 हि विश्वं त्वं पाहो दिव्ये येष ते यो निर्विश्वेभ्यः स्त्वा देवेभ्यः ॥ ५ ॥ त्रिंशद्विंशत्वारिंशत् ॥ ६ ॥
 उपयाम गृहीतो सि दायत्वा बृहत्वं तव यस्वत उक्था यवे यत इदं बृहदयस्मिन् वा विष्णो
 वित्वेष ते यो निरिद्रायत्वे वथा युवे ॥ ७ ॥ उपयाम गृहीतो सि दायत्वा विंशतिः ॥ ८ ॥ मृधो जं वि
 वा अरीत दृष्टिं या वैश्वानरमृता यजात माम् ॥ कविः स भ्राज मतिथिं जनानामासना

कदाचनः सूर्योऽसिनेंद्रः सश्वासिदाशुषे ॥ उपोपेनुमघवनृक्षयइनुतेदनदेनस्य
 द्यते ॥ उपयामगृहीतोऽग्निदित्येभ्यस्त्वा ॥ कदाचनप्रमुहस्युभानिपासिजन्मनि ॥ तुरी
 यत्रादित्यसवनंतडांड्यमातस्त्वमृतदिवि ॥ यज्ञोदेवानांप्रत्येति सुभमादित्यासेतव
 तामृडयंतः ॥ आवावाचीसुमतिवद्व्याहः होश्चिद्यावावावितरासत ॥ विवस्व आ
 दित्येष्टतसोमपीथः सैनमंदस्वतेनेतमितृत्यासमेतवयंतयधितरोयादित्या वृष्टिस्त
 यात्वा श्रीणामि ॥ १॥ वःसप्तविःशतिश्च ॥ २॥ वाममद्यसवितवाममश्चोदिवेदिवेनाम
 मममत्यःसावी ॥ वामरगहिंसयस्वदेवभूरेयाधिया वामसाजस्याम ॥ उपयामगृहीतो
 सिदेवायत्वासवित्रे ॥ १॥ वामचतुर्विःशतिः ॥ २३॥ अदध्योभिः सवितः पायुर्ध्रुवः शि
 वः शिरधपरिपाहिनेगर्ग्य ॥ हिरण्यजुह्वसुवितायतं नचैसरक्षा माकिर्नो अघडासई
 शत ॥ उपयामगृहीतोसिदेवयत्वासवित्रे ॥ १॥ अदध्योभिस्त्रयोविःशतिः ॥ २४॥ हिरे

२ सूर्यायत्वाभ्राजस्वतएषतेयानिःसूर्यायत्वाभ्राजस्वत

षतयोनिर्दिदयस्तेजस्वते ॥ १॥ उत्तिष्ठनेकाविःशतिः ॥ २०॥ तरणिविश्वदर्शितोज्योतिः स्त
 र्दसिसूर्य ॥ विश्वमासासितवन ॥ उपयामगृहीतोमिद्रायैवैवस्वयंयपतेयैनिर्दिदयस्तेज
 स्स्वते ॥ १॥ तरणिर्विःशतिः ॥ २१॥ आयायस्वमदितमसोमविश्वामिरुतिसिः ॥ भवानुःस
 प्रथस्तमः ॥ आनुवा ॥ २२॥ इयुषेये पूर्वतरामपथनूत्विष्टंते सुवसंमत्यासिः ॥ अस्मासिस्त
 नुप्रतिचक्ष्याभूदातेयतिये अपरीपुपश्यानु ॥ १॥ इयुरकोद्यविःशतिः ॥ २३॥ ज्यो
 तिष्मतीत्वासादयामिज्योतिरुत्तत्यत्वासावेदयामिज्योतिर्वदत्वासादयामिभास्व
 तीत्वासादयामिज्वलंतीत्वासादयामिमत्सलाभवेतीत्वासा ॥ दयामिदीप्यमानात्वा
 सादयामिरोचमानात्वासादयाम्यजस्वात्वासादयामिहृज्यातिसत्वासादयामिवोध
 यंतीत्वासादयामिजायतीत्वासादयामि ॥ १॥ ज्योतिष्मतीश्चतुर्विःशतिः ॥ २४॥ प्रयासा
 वाहायासायखाहावियासायस्वाहासायस्वाहासायस्वाहासायस्वाहासायस्वाहा

अथवेत्याहोशोकायस्वाहातयत्वेस्वाहातयतेस्वाहातयंमहत्यायेस्वाहासर्वमेस्वाहा॥
 ॥१॥ प्रयासायचतुर्विंशतिः॥३५॥ चित्तःसतानेनभवयन्क्रोरुदेतनिष्ठापशुपतिः
 कूलहृदयेनाग्निःहृदयेनरुदंलोहितेनशर्वमतस्नात्वामहादेवमतःपार्श्वेनोषि
 घहनःसिंगीनिकोभ्यासीत्॥१॥ चित्तमष्टादश॥३६॥ अतिष्ठावृत्रहन्वधपु
 तातेब्रह्मणाहरी॥ अर्वाचीनःसुतेमनोयावाकृणोतुवन्मुना॥ उपयामगृहीतो
 सीदायत्वाषोडशिनयेषतेयोनिरिदायत्वाषोडशिनो॥१॥ अतिष्ठषड्विंशतिः॥३७॥
 इन्द्रमिन्द्रधरीवहतोप्रतिधृष्टशवसमृषीणांवररुक्मतीरुपयज्ञंभमानुषा
 णी॥ उपयामगृहीतोसीदायत्वाषोडशिनयेषतेयोनिरिदायत्वाषोडशिनो॥१॥
 ॥ इन्द्रवयोविंशतिः॥३८॥ आराविमोमइद्रतेशविषधृष्टावागाह॥ आत्वा
 यानांक्लिंष्टियःरजःसूर्यनरश्मिभिः॥ उपयामगृहीतोसीदायत्वाषोडशिनयेषते

एयपाणिभूतयेसवितारमुपह्वये॥ सचेतीदेवतापद॥ उपयामगृहीतोसिदेवायत्वासीवि
 त्र॥१॥ हिरण्यपाणिचतुर्विंशतिः॥२५॥ सुरासीसप्तप्रतिष्ठानोबृहद्व्यनमयेषतेयोनिवि
 श्वेभ्यस्त्वादेवत्यः॥१॥ सुरासीहादश॥२६॥ बृहस्पतिस्तुतस्यतइदोइन्द्रावतःपुन
 वतग्रहगृह्णाम्यग्रादपत्नीवाःसजृद्वेनत्वष्टासोमपिबस्वाहा॥१॥ बृहस्पतिस्तुत
 स्यपञ्चदश॥२७॥ हरिरसिहारियोजेनोहयोस्मृतावज्जगत्सर्वापुत्रःप्रोतातस्य
 तेदेवसोमेष्यजुषःरुक्मतीमस्यशमोक्षस्यहरिवंतग्रहगृह्णामिहरीरुहय
 धीनाःसहसोमाइद्रायस्वाहा॥१॥ हरिःषड्विंशतिः॥२८॥ अग्रश्रुःशिविषवस
 आसुवोजीमिषचनः॥ आरेबाधस्वडुह्नुनी॥ उपयामगृहीतोस्यगृयेत्वातेजस्वतप
 षतेयोनिरग्रयेत्वातेजस्वत॥१॥ अग्नेत्रयोविंशतिः॥२९॥ इतिष्ठनोजसामहया
 तासिप्रेषवपयः॥ सोम॥ भमिइवमुसुत॥ उपयामगृहीतोसीदायत्वेजस्वतप

योनिरिंद्रायत्वाषोडशने॥१॥ असाविसप्तविंशतिः॥ ३९॥ सर्वस्य प्रतिशा व
मभूमिस्त्वोपरच्छायाधित॥ स्योनास्मैरुषदासवयुःस्मैरुषमसप्रथोः॥ उपयामगृही
तोसोद्रायत्वाषोडशनेषते॥ योनिरिंद्रायत्वाषोडशने॥१॥ सर्वस्य पञ्चविंशतिः॥
॥४०॥ महाः॥ इन्द्रोवज्रबाहुः षोडशीरुषयश्चतुः॥ स्वस्तिनोमधवकरोतुहंतुपाप्मा -
नयोस्माद्विष्टि॥ उपयामगृहीतोसोद्रायत्वाषोडशनेषते॥ योनिरिंद्रायत्वाषो
डशने॥१॥ महाब्रह्मसप्तविंशतिः॥ ४१॥ सजोषकद्रुसगणोमरुद्रिःसोमा
पिवद्वत्रहंरविद्वान्॥ जहिरात्रूरपमृधोनुदत्वाथाशयंकृणुहिर्विश्वतो न॥
उपयामगृहीतोसोद्रायत्वाषोडशनेषते॥ योनिरिंद्रायत्वाषोडशने॥१॥
सजोषाःस्त्रिंशतु॥ ४२॥ उड्यंजातवेदसंदेववहंतिकेतव॥ दशविंशायसूय॥

तानवहायास्मां देवयानेन यथेत्सुकृती लोके सीदत तंचः सः स्मृतं ॥
 ॥ २ ॥ रूपेण सदस्ये रघुदशव ॥ ४२ ॥ धातारातिः सविते दक्ष षतां प्रजापति
 निधियति नो अग्निः ॥ त्वष्टा विष्णुः प्रजया सः सारणो यजमानाय इविण द
 धातु ॥ समिद्रिणो मनसानेधि गोतिः सः सूरिणिर्मघवनूत्सः स्वरुचा ॥ संब्र
 ह्मणा देवकृतं यदस्मिन्ति संदेवानाः सुमत्या यज्ञियानां ॥ संवर्चसापयसा संत
 त्मिर्गन्धर्हि मनसा संशिवेन ॥ त्वष्टा नो अत्र वरिवः कृणोतु ॥ १ ॥ अनुमा
 धुतनुवो यदि लिङ्गा ॥ यदस्त्वत्वा प्रयति यज्ञे अस्मिन्ने मे होतार मवृणीमूहाह ॥
 रुधगया दूधधगुता शमिष्ठाः प्रजनं न्यज्ञमुपयाहि विद्वान् ॥ स्वगावो देवाः
 सदनमकर्मय आ जज्ञसवने दक्षवाणाः ॥ जक्षिवाः सः पाधिवाः सः अविश्वे

संहि. प्रथ

२५

स्मेधतवसवोवसूनि॥ यानावहउशतोदेवेदेवांतांनु॥ ३॥ प्रेरयस्वअग्रेसधस्ते॥ व
हमानास्रमाणाहवाः॥ पिवसुघर्मीदि॥ वमातिष्ठतानु॥ वाचस्ययज्ञयज्ञंगड्य
यज्ञपतिंगड्यापोनिंगड्यादेवतेमज्ञोयज्ञपतेमहसुक्तवाकः॥ सुवीरस्वाहादेवागा
तुविदोगातुवित्वागातुमितमनसः॥ तत्तदमन्नोदेवेदेवेषुयज्ञोः॥ स्वाहावाचस्वाहावा
तेधाः॥ ३॥ कण्ठे तुतानष्टाचत्वारिः॥ शिवा॥ ३४॥ उरुः॥ हिराजावरुणश्चकार
सूर्यायपथामन्वेतवा३॥ अपदेपादाप्रतिधातिवेकरुतायवक्ताहृदयाविधाश्चि
त्ता॥ शतंतेराजनृन्निषजः॥ सहस्रमुवशंगमीरासुमतिहेः॥ अस्त॥ बाधस्वदेवेदि
वृत्तिपावैराचोः॥ कृतंविदेनकण्ठमध्यमत्त॥ अस्मिधृष्टोवरुणस्यपाशोभीरनी
कमप्राविवेश॥ अणानुपाहतिरक्षोः॥ नक्तयंदमेदमे॥ समिधंयज्ञ्यमे॥ प्रतिते
जहाघृतमुच्चरय्यत्समुद्वेतेहृदयमस्वतः॥ सत्वाविशंत्वोषधीरुतापोयज्ञोस्य

तन्मध्य

२६

अस्यामग्रहातोसीद्विवायोडाशनेय्यतेयोनिः॥ द्वायत्वाचोः॥ विवदेनान
पुण्यादनाकंचसुमित्रस्यवरुणस्यामेः॥ आग्राद्यावाष्टथिवा॥ अंतरिक्षः॥ सु
आत्माजगतः॥ ससुधमश्च॥ अग्रनयस्ययथागयप्रस्थानुचिश्चानिदेवचयुना
निविद्यता॥ युयुधसमजदुगाणमनोः॥ यिष्ठातेनमडक्तिविधेम॥ दिवगव
सुवः॥ पतरुयेगा॥ १॥ वोरूपमयेमिवयसावयः॥ तुथानोविश्ववेदाविश्व
तुवर्धितेअधिनोके॥ एततेअग्रेराधेएतिसोमयत्ततन्मित्रस्यपथानु
स्यपथाप्रातवद्रदक्षिणायज्ञस्यपथास्तुवितानयती॥ ब्रह्मणामघराध्या
समृषिमाक्रुषेयंपितृमंतदैतृमत्यः॥ सुधातुदक्षिणीविसुवः॥ पर्ययत
रिहयतरवसदस्येरसावाचोः॥ वनागडतमधुमतीः॥ प्रदत्तारमाविश

२६

वायसपतेहविर्त्तः॥ मृतवाकेनमोवाकेविधेमावत्तथानिचकुणनिचेरु
 सिनिचकुणावेदेवैदेवकृतमेनोयाडवमत्येर्मत्यकृतमुरोरानोदेवविषभा॥ स्या
 हि कृमिग्रानआयिआषधयः॥२॥ संतुर्म्मित्राःस्तमेष्टयासुयेस्मिंदेष्टियंचवयंदि
 ओदेवीराययेषवोगर्भःसंचःसुप्रीतः॥ सृष्टतमकर्मदेवेषुनःकुरुताजृतात्यतिथुता
 वरुणस्यपाशःप्रत्यस्तोवरुणस्यपाशयेधोस्येधिषीमहिसामिदमितेजोसितेजोम
 धिधेह्ययोश्चचरिषः॥ रसेनसमसृक्षमहि॥ ययस्वानमआगमंतम्मासः॥ सृजवच
 सा॥३॥ ॥ दमेदमओषधयआषड्॥४॥ ॥ यस्त्वाहृत्॥ दाकीरिणामन्यमाने
 मत्यमित्योजोहवीषि॥ जातवेदोयशोअस्मासुधेहिप्रजाभिरसेअमृतत्वमश्वा॥
 यस्मैवः॥ सृष्टतेजातवेदउलो॥ कमयेकृणवस्थाने॥ अश्विनः॥ सपुत्रिणं वीरं
 तगोमतः॥ रयिन्नशतेस्वस्ति॥ त्वेकपुत्रशवशो हवन्मूकोमकातयः॥ नत्वाभिंदा

नाचःप्राणायत्वा॥ उपयामगृहीतोस्यपानायत्वा॥ आवायोवायवेसजोषास्थीत्वा॥ अयम्
 तायुभ्यात्वा॥ यावामश्विभ्यामधीथीत्वा॥ प्रातयुजावीस्विथीत्वा॥ अयंवेनः॥ शडावत्वेषते
 योनिर्वसितां पाहि॥ तमर्कायत्वेषतेयोनिःप्रजाःपाहि॥ येदेवाः॥ स्विः॥ शदाययणोसिबिभ्र
 थ्यस्त्वादेवेभ्यः॥ उपयामगृहीतोसींशाय॥ मूर्धानमग्रेत्वावेश्वानराय॥ मधुश्चसः॥ सपः॥
 इडाग्रींशायिथीत्वा॥ ओमासोविश्वेभ्यस्त्वादेवेभ्यः॥ मरुत्वंतंवीणींशायत्वा मरुत्वेते
 महोदमेहंशायत्वा॥ केदाचनादित्येभ्यस्त्वा॥ कदाचनः॥ सृग्रीर्विवस्वआदित्य॥ इन्द्रश्चि
 रपः॥ वामं त्रीं देवायत्वासवित्रे॥ सुरार्माविश्वेभ्यस्त्वादेवेभ्यः॥ सहस्पतिर्हरिस्वाहा॥
 अमआयुः॥ यमयेत्वातेजस्वते॥ उत्तिष्ठन्निंशायत्वा जस्वते॥ तराणिः॥ सूर्यायत्वाध्वजाज
 स्वते॥ आतिष्ठाद्याः॥ षडिंशायत्वा षोडश्विने॥ उदुत्यंविः॥ त्रममेनयदिंगु॥ उरुमा
 युष्ठेयदेवामुसुग्धि॥ अनाविष्टुमुमुक्त॥ परावैपङ्क्त्यः॥ देवावेयेदेवाः॥ यः॥ उदये॥

परोवेसवावां॥धूमिर्द्युतुथं॥प्रजापतिर्द्युतुथं॥सुमिरादित्यावे॥अग्निहोत्रमादित्येवे॥सु
मिलकःसिलकःकलकः॥विष्णोरुदुतमे॥अंहायतेपुनस्त्वादित्याः॥यस्त्वास्तुतु॥त्व
ममेकपुनः॥यस्त्वाविरोचसे॥त्वमेप्रर्वविचर्षणे॥ममनामयायिष्ठाः॥३॥आददेवा
यस्यतयउययामगृहीतोस्यावायोअयंवांयावांप्रातर्युजावर्यवेनःसंप्लुतथायेदेवा
स्त्रिःशत्रुययामगृहीतोसिमूर्धानंमधुश्वेद्रात्रीओमासोमरुत्वतमिंद्रमरुत्वोमरुत्वा
नृमा नृहानृनृवत्कदावायममदधोसिःहिरण्यपाहिणःसुशर्मावृहस्यतिहिरण्यय
मउत्तिष्ठतरणिराथायस्वेयुष्टेयेजातिभताप्रयासायचितमातिष्ठेदमसाविसव
त्यमहानृत्सजोषाउवृत्त्यधातोहःहियस्त्वाषड्त्वारिंशत्॥३॥
॥३॥॥३॥॥३॥॥आददेयेदेवामहानृत्तिष्ठनृत्सर्वस्यसंतुडमि
नाःअतुःयवाशतु॥॥३॥॥हरिहिःओम्॥॥श्रीकृष्णार्पणमस्तु॥३॥

२७

तिरिच्यते॥उक्थउक्थेसोमइंद्रममादनीथेनीथेमघवाने॥१॥सुतासः॥यदीःसवाधः
पितरंनृपुत्राःसमानदक्षाअवसेहवते॥अग्नेररेनतेजसाजातवेदोविरोचसे॥रक्षो
हामीवचातनः॥अपोअन्नचारिः॥धरसेनसमसस्माहि॥यस्त्वाःअमआगमंतम्मा
सःसृजकर्वसा॥वसुर्वसुपातिर्हिकमस्यमेविषावसः॥स्यामतेसुमतावपि॥त्वामग्ने
वसुपतिवसूनामसिप्रमदे॥२॥अधरेषुराजं॥त्वयावाजंवायंजंवाहंजयंतोजय
मासिध्यामष्टदृक्कतीमर्त्यानी॥त्वामग्नेवाजसोतमेविषावर्धतिसृष्टि॥सगोरा
स्वसुवीर्यं॥अयंनोअग्निर्वरिवःकणेत्वयंमधः॥पुरेयतुप्रसिद्धं॥अयंःशत्रुजयमि
तिजदृषाणायंवाजंजयतुनायजरातो॥अग्निनाग्निःसमिध्यतेकविर्गृह्यते
युवा॥हयवाज्जुह्वस्यः॥त्वःसुग्नेअग्निनाविषोविषेणसंनृत्सता॥सस्ववास
स्यासमिध्यसे॥उदग्नेशुचयःसकवज्योतिषा॥३॥॥मघवानमंदेहमेवतुर्दश॥३॥

२८

॥ श्रीमन्महागुरुभ्यो नमः ॥ हरिः श्रीः ॥ देवासुरासंघतश्चासंघते देवा विजयमुपय
 तो मेवामवसुमन्यदधते दधुनो धावि धाति मया दिने जयंतीति तदा अग्निर्यका मयते माय
 कामत देवा विजित्यावरुत समाना अवायंत दस्य सहसा दित्संत सोरो दीयदो दीत दु इत्य
 रुद्रत्वं यदश्च श्रु शीयत तत् ॥ ९ ॥ रजतः हिरण्यमभवत्स्मादजतः हिरण्यमदक्षि
 ण्यमभुजः हियो बहिर्हि विददाति पुराण्यसं वत्सराद्भरुदंति तस्माद्देहि विन देय
 सो धिरब्रवी ज्ञायमान्यथ वदूदमिति पुनराधेयं ते के वमित्यब्रुवन् न ध्रुवत्वं तु
 य इत्यब्रवीद्यो मदेवत्यमग्निमादधात्ता इति तं पृषाधत तेन ॥ १० ॥ पृषाधोतिस्मात्प
 ष्णा यशवत्सु ते तं च त्वष्टा धत ते न त्वष्टा धेति स्मात्वाष्ठाः पशवत्सु ते तं मनु
 राधत तेन मनुराधोतिस्मान्मानव्यः प्रजा ऊर्यते तं धाता धत तेन धाता धोत्सव
 त्सरो विधाता तस्मात्सकसं वत्सर प्रजा यशवो नु प्रजायते मएव वे पुनराधेयस्य धि

रातायुः पुरुषः अनेन्द्रिय आयुषे वोदिमे प्रतीतिर्धृतिर्यद्वा अग्निराहितो न ध्यते ज्यायो भग
 धेयं नि कामयमानो यदा येयः सर्वं भवति सो वर्यधिः संवायेत स्य गृहे वा कर्त्तव्यं ते याधि
 मुदा मयते स वा यः सः सृष्टी यजमान ईश्वरो नु परात्तवितो विभक्तयो भवन्ति वाचो विध
 त्वेयजमानस्यापरात्ता वाय ॥ ११ ॥ विभक्तिं करोति ब्रह्मेव तदकरुपाः श्रुयजति यथा वा
 मवसु विविश नो गृहति तादृगेव तदीयं प्रतिस्विष्टकृत्तं निराहयथा वामं वसु विविश
 न प्रकाशं जिगमिषति तादृगेव तद्विभक्तिमुक्त्वा प्रयजेन वषट्कारोत्यग्रतना देवेनो
 तियजमानो वै पुरोडाशः यशवये न आहुती यदसितः पुरोडाशमेते आहुता ॥ १२ ॥ ऊहो
 तियजमानो मे वै भयतः पशुभिः परिग्रं ह्याति कृतयजुः सैव तसंभार इत्याहुर्ब्रह्मत्याः
 संभारानयजुः कर्तव्यमित्यथो वत्सु सैव तया एव संभाराः कर्तव्यं यजुर्न स्य स मृधे
 पुनर्निरुतो रथो दक्षिणा पुनरुत्तयूतं वासः पुनरुत्तयूतं नृपुनराधेयस्य स मृधे

समेतश्चमेसधः समजुद्धादित्यग्निहोत्रं जहोति यत्र यत्रे वास्यं नक्तं ततः ॥ २॥ एवेनमवरुधे
वीरहावायेषदेवानां योऽग्निमुद्वासयते तस्य वरुणये वर्णयादाग्निवारुणमेकादशकपालं
मनुनिर्वपेद्युर्वहति यश्चास्यर्णयाते सागधयेन प्रीणाति नार्तिमाच्छति यजमानः ॥
॥ ४ ॥ आपराभावाय पुरोडाशमेतश्चाहुती ततः पञ्चिन्द्राश्च ॥ २ ॥ भूमिभूमिनाद्यैर्वरिणां
तरिक्षं माहत्वा ॥ उपस्थिते देयदितोभिर्मन्त्रादमन्त्राद्यायादधे ॥ आर्यगोः प्रश्निरक्रमीद
सनून्मातरं पुनः ॥ पितरं च प्रयत्नं सुवः ॥ त्रिन्द्राक्षमविराति वाक्यतंगाय शिश्रिये ॥ प्र
त्यस्य वहधः सिः ॥ अस्य प्राणादपानधत्तं तद्विराति रोचना ॥ व्यस्यन्माहधः सुवः ॥ यस्या
॥ १ ॥ कुक्ष्यरोवपमन्युनायद्वत्या ॥ सुकल्यममेतत्तत्तुनस्त्वोदीपयामसि ॥ यत्ते
मन्युपरोसस्यष्टाधिर्वीमनुदधमे ॥ आदित्या विश्वे तद्देवा वसवश्च समात्तरन् ॥ म
नोऽप्योतिर्जपतामज्यैर्विष्णवे यत्तत्समिमेदधातु ॥ बृहस्पतिर्देवाः ॥

२८

विदः ॥ २ ॥ क्रधोत्येवयोस्येवं बंधुतां वेदं बंधुमानसवति भागधेयं वा अग्निराहित इहमा
नः प्रजापशुच्यजमानस्यापदोद्वासास्य पुनरादधीत भागधेयेनैवेनः समर्धयति
थो शांतिरेवारेषा पुनर्वस्वोराधधीता ते द्वे पुनराधेयस्य नक्षत्रे यत्पुनर्वस्वस्वायामेव
नदेवतायामाधा यत्र हवर्चसी भवति दत्ते राध्यात्यया तमामत्वाय दत्ते राध्यात्य
श्च एवेनमोषधीष्ठावरुध्याधत्तं पंचकपालः पुरोडाशोऽप्यतिपंचवाकृतवक्त
तुभ्य एवेनमवरुध्याधत्ते ॥ ४ ॥ ॥ अशीयत तत्तेन वेददत्तेः पञ्चविंशति ॥ १ ॥
परावायेषयज्ञं पशुवपति योऽग्निमुद्वासयते पंचकपालः पुरोडाशोऽप्यतिपादोयज्ञः
पादोऽप्यतिपादोयज्ञमेव पशुनवरुधे वीरहावायेषदेवानां योऽग्निमुद्वासयते नवाये
तस्य ब्राह्मणा कृताय वः पुरोडाशमक्षयं ज्ञायाज्यानुवाक्योऽप्यतिपादोयज्ञः यो
ऽग्निः पुरुषो देवानेव वीरं त्पुनरवदायाग्निं पुनरा ॥ १ ॥ धत्ते शताक्षराय वति

२९

स्तुतामिमन्त्रोविश्वेदेवाइहमादयंतो॥सप्तते अग्रेसमिधःसप्तजिह्वाःसप्त॥२॥ऋषयः
 सप्तधामप्रियाणि॥सप्तहोत्राःसप्तधात्वायजंतिसप्तयोनीराष्ट्रपाखाधृतम॥पुनर्जनिव
 र्त्तस्वपुनरमृषायुषा॥पुनर्नःपाहि विश्वतः॥सहस्र्यानिवर्त्तस्वाग्नेपिस्वधारया॥विश्व
 क्रियाविश्वतस्पीर॥लेकःसलेकःसुलेकःस्तेन आदित्या आज्यं जघाणा वियंतु केतः स
 केतः सुकेतस्तेन आदित्या आज्यं जघाणा वियंतु विवस्वाः॥अदितिर्देवज्जतिस्तेन आदि
 त्या आज्यं जघाणा वियंतु॥३॥त्वाजिह्वाःसप्तककेतस्तेन त्रयोदश॥३॥भूमिर्भू
 म्नाद्योर्वरिणो त्याहाशिषे वै न माधमे सपर्वि वै जीर्यं तोमन्यंत स एतं कृ सण्डरः काडवेयो
 मंत्रमपश्यन्तो वै ते जीर्णास्तनूरपाघ्नत स पराजियाऋग्भिर्गाईपत्यमादधाति पुन
 र्नवमेव नमजरं कृत्वा धत्ते थो एतं पुनरुपस्थि वीमन्नाद्यं तोपनिमत्सेतं॥१॥मंत्रमपश्य
 न्तो वै तामन्त्राद्यमुपानमद्यत्स पराजियाऋग्भिर्गाईपत्यमादधात्यन्नाद्यस्यावस्तुधा

सितं देवतामिरेव जिह्वा एतान्पंचविंशतिश्च॥॥४॥॥उपप्रयंतो अधरं मंत्रं वो वेमाग्नेये।
 आरे अस्मे यश्च ण्वेते॥अस्य प्रत्नामनुकृतं शुक्रं दुडुक्रं अह्वयः॥पयः सहस्रसामृषि॥
 अग्निर्मूर्धा दिवः क्वरूपतिः पृथिव्या अग्रं॥अपांश्रेताः सिसिचिचि॥अये मिह प्रथ
 मो धायि धातु सिर्हाता यजिष्ठा अधोरेषा इयः॥यमप्रवानो मृगवो विरूचुवनिष्पृच
 त्रं विभुवं विरो विरो॥उसावामिद्राग्नी आहुवध्ये॥१॥उसा राधसः सहमादयध्ये॥
 उसा दातारा विषारयाणां मुसा वाजस्यसातये हुवेवो॥अये ते यानि कृत्वि यो यतो
 जातो अरो वथा॥तं जानन्न अरोहाथ नो वदयारयि॥अग्न आयूः शिपवस्त
 आसुवोर्जमिषं चमः॥आरेवा धस्य दुह्नुना॥अग्ने पवस्व स्वपा अस्मे वर्यः सुवीर्यं॥
 दधत्याषः शरि॥२॥मयि॥अग्ने पावकरो विषामिद्रया देव जिह्वया॥अदित्या
 वाक्षि यक्षि च॥सनः पावकदी दिवो मे देवाः इहा वहा॥उपयज्ञं हविश्च न॥१॥

अग्निश्च यिजंत तमः शुचिर्विष्णुश्च कविः ॥ शुचीरोचत आहुतः ॥ उदग्ने शुचयः
 तव शुक्रा भ्राजंत ये राते ॥ तव ज्योतीः ॥ चर्चयः ॥ आयुर्दा अग्ने स्या युग्मी ॥ ३॥ दहि व
 वेदि अग्ने सवर्चो मे देहित नृपा अग्ने सितनु वम्मे पा ह्यग्ने यन्मे तनुवा ॥ ३॥ तन्म आ
 दृष्टा विजाव सोऽस्वजिते पारमसी ये धाना स्त्वा शतः ॥ हे मधुमेतः समिधी महि वयः
 त्वं तो वयः कृतं यशस्वं तो यशः ॥ सुतः सुवीरा सो अदा स्युः ॥ अग्ने स पत्न दत्त न व
 विष्टि अधिना के ॥ संत्व मग्ने सूर्यस्य वर्चसा गथाः समृषीणाः ॥ कृतं न स प्रियेण धा
 म्ना ॥ त्वं मग्ने सूर्यवचा अग्निसंम्रावर्चसा प्रजया सृज ॥ ४ ॥ आहुवधे पोष ॥ २
 रयिं मे वर्चसा स तदशवः ॥ ५ ॥ संपश्यामि प्रजा अहमिज प्रजसामानवीः ॥ स
 वा सितवतु नो गृहे ॥ अमस्तो भो वासक्षीय महस्तु महो वा भक्षीय महस्तु सहो वा
 तक्षीयोर्जस्तेर्जो वा सक्षीय रेवती रमधम सिसिं नू लोके सिं नू गोष्ठे

अथो अस्या मे वेन प्रतिष्ठितमा धत्ते यत्वा क्रुद्धः परो वेपत्या हाप ह्वा एवां सेत तपुन स्त्वा
 द्वापयामसीत्याह समिध एवेनेयत्ने मन्थु परा मस्येत्याह देवता मिरेव ॥ २ ॥ एनं संभर
 तिविवारुतस्य यज्ञे स्थितयोऽग्निमुद्धारयते बृहस्पतिवत्यर्चोपतिष्ठते ब्रह्म वेदेवा
 ना बृहस्पतिर्ब्रह्मण वयज्ञं संदधाति विंशत्यज्ञं रात्रि मे दधाति त्रिंशत्यज्ञं सतत्यै वि
 श्वेदेवा इह मादयेतामियाह संतत्य वयज्ञं देवेभ्यो नुदिशति सप्रत अग्ने समिधः सप्त
 जिह्वा ॥ ३ ॥ इत्याह सप्तसप्तैवे सप्तधाग्नेऽप्रयास्त नुवस्ता एवावसेधे पुनरुज्जो सहर
 य्यत्यमितः पुरोडाशमाहुतीर्जिह्वीति यज्ञमानमेवाज चरय्यान्वा सयतः पोरुह्वा त्या
 दित्यावा अस्माद्धोकाद मुलोकमोयते मुष्मि लोकेऽप्यतः पतइ मे लोकं पुनरप्युक्त्वा
 मिमाधाय तान् हामान् दुहवुस्त आश्रिते सुवर्गं लोकमायन्यः पराचीने पुनराध
 यादाग्निमादधीत स एतां हामान् दुहयाद्यो मेवा दित्या क्रुद्धिमा ध्वंता मेव ध्वंताति ॥ ४ ॥

स्मिन्नुक्षये स्मिन् नो ना विहेव लेतो मायगात बह्वी मे हिया ज ॥ १ ॥ सः हिता
 मि विश्वरूपी मि विवरा मुजु विशा गोपत्ये नारायस्यो षेण सहस्रपो वः पु
 ष्यासंमयि वोराय श्रयंती ॥ उपत्वाग्ने दिवे दिवे दोषा वस्तु धिया वयं ॥ नमो सरत
 ए धूमसि ॥ राजतम धाराणां गोपा मृतस्य दा दिव ॥ बह्वी मानः स्वदमे ॥ सनः पिते
 वस्तु नवो मस्य पायनो भव ॥ सः वः रचानः रचने ॥ अमे ॥ २ ॥ त्वं भो अंतमः ॥
 उत्तत्रा ता शिव भव वरुध्यः ॥ तं त्वा हृदि धृदी दिवः ॥ सन्नाय नूनमी महेशः रचिव
 १ यः ॥ वसुरा मर्व सुश्रवाः ॥ अछान सिद्धिमत मो रधिदाः ॥ ऊर्जा विः पेश्या म्
 पश्य जीमा पुथ्यत रायस्यो षेण वः पथ्यत रायस्यो षेण माः पथ्यते राखि मधु कृतः
 स्योनामा विशते रामदः ॥ सहस्रपो वः पुष्यासं ॥ ३ ॥ मयि वोरायः श्रयंती ॥
 तत्सवितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य धीमहि ॥ धियो यो नः प्रचोदयात् ॥ सोमानः

प्रतिष्ठेते योग
 एवास्थेयः

मुख्यमेवैनं करोत्यभावा मिंदाग्ने आहु वध्या इहा त्याहे जो वल्गमेवा वस रुधेयं ते यो निरु
 त्तिय इत्याह पदा वोरयि पश्येवा वरुधे पद्मरुपतिष्ठते षड् ॥ २ ॥ कृत वरुतुषे वप्र
 तितिष्ठति षड् कृत रातिरुपतिष्ठते द्वादश संपद्यते सहस्र संपद्यते द्वादश मासाः स
 वत्सरः सवत्सर एव प्रतितिष्ठत्यथा वै पुरुषो श्वोगो जर्गित्येव मग्नि राहितो जीयति
 सवत्सरस्य परस्मादाग्नि पावमानी सिरुपतिष्ठते पुनर्न व मेवेन मजरं करोत्यथा पु
 नात्येव प्रतितिष्ठते ॥ ३ ॥ दम एवास्थेय उपात छते यात्रिये वास्ये पोपतिष्ठते यथा
 पापी यो ह्यसि आहृत्य नमस्यति ता दृगो वत दा युदी अमे स्य सुमे देहा त्या हा यु दी ह्ये
 षव वो दा अमे सि वच मे देहा त्या हव वो दा ह्ये षत नृपा अमे सित नुर्व मे या हा त्या हा ॥
 ॥ ४ ॥ तनूपा ह्ये षमे यमे तनु वा नूनं तन्म आहृत्या य हय मे प्रजाये पशूना मूनं तन्म अ
 हृत्या ह प्रयेति वा वेत दा ह चित्रा वसा स्वस्तिते पारमेशी यत्या ह रात्रि वै चित्रा वसु

रयुष्टेवाएतस्येपुरावांशणाश्रमेपुष्टिमेवावरुधइधानास्त्वाशतं॥३॥दिमाइ
 त्याहशतायुःपुरुषःशतेन्द्रियआयुष्टेवेन्द्रियेप्रतिष्ठत्येषावेसुमिर्कणकोवत्येतया
 हस्रवेदेवाअसुराणाःशततर्हःस्त्रिःहतिवेदेतयासमिधमादधातिवज्रमेष्ट
 वोतठतध्रीयजमानोऽथत्यायप्रहरतिस्त्वयाअष्टववङ्गारःसत्वमयेसूर्यस्यवच
 सागथाइत्याहेतत्वमसीदमहर्हयासमितिवावेतदाहत्वमयेसूर्यवचाअसीत्या
 हाशिषमेवेतामाश्रासे॥६॥मूर्धनिःस्रवाएषउपतिष्ठतेपाहीत्याहशतमहः
 योइशवा॥७॥सपश्यामिप्रजाअहमित्याहयावन्तएवग्राम्याःपशवःसामैवोने
 स्तानेवावरुधेभस्त्रायोकोसक्षीयेत्याहोभोह्येतामहस्त्वमहोवोसक्षीयेत्याहोमहोह्ये
 ताउजस्त्वोर्जोवोसक्षीयेत्याहसहस्त्वमहोवोसक्षीयेत्याहोमहोह्येताउजस्त्वोर्जोवोसक्षी
 येति॥१॥आहोजेष्टतारेवतीरमधमित्याहपशवोवैरेवतीःयभूनेवास्मिन्नमयत

स्वरान्कृणुहिब्रह्मणस्पते॥कक्षीवंतयेअशिराजं॥कदाचनःकुरीरसिनेइमथशिराश्रु
 षा॥उयोपनुमधव।नृन्सूर्यइनुतेरानंदेवस्यपृथते॥परित्वाग्रेपुरंनयविप्रःसहस्यधी
 मीह॥धृषदृणंदिदेवेदेवेभेतारसंगुरावतः॥अग्रेगृहपतेसुगृहपतिरहत्वयागृह
 पतिनाश्रयासःसुगृहपतिर्मयात्वंग्रहपतिनाश्रयाःशतंरहिमाःसामाशिषमाशा
 सतंतवेज्योतिभृतीतामाशिषमाशासमुष्मेज्योतिभृतो॥३॥सयासस्वत्तयमपुथास
 नधृषदृणमेकान्नधिःशतिश्च॥६॥अयज्ञोवाएषयोसामोपप्रयतोअध्वरमित्या
 हसाममेवास्मैयुनत्पुपेत्याहप्रजावैपशवउपमंलोकंप्रजामेवपशुनिमंलोकमु
 पेत्यस्यप्रजामनुद्यतमित्याहसुवर्ग्योर्लोकप्रलःसवर्गमेवलोकःसमारोह
 त्यग्निर्मूर्धादिवःकतुदित्याहमूर्धनि॥९॥एवेनःसमानानांकरात्तथोदेवलोका
 देवलोकोदेवभुमनुष्मलोकेप्रतिष्ठत्ययमिहप्रथमोधापिधातृभिर्होत्याह

इहेवसेतोमायगातेत्याहध्रुवा एवेनाअनयगाः कुरुतइष्टकविद्वाअन्योभिः पशु
विदयः संहितासिबिस्वरूपीरितिवत्समसिमृदात्कपेवेनधतेपशुचिदमेनंकुरुते
प्र॥२॥ वायेषोस्मात्तोकायवतेयआहवनायमुपतिष्ठतेगाहपत्यमुपतिष्ठतेस्मिन्
नेवल्लोकेप्रतितिष्ठत्यथोगार्हपत्यायेवनिहतेगायत्रीभिरुपतिष्ठतेतेजोवैगायत्रा
तेजएवात्मीधतेथोयदेतंत्रिचमन्नाहसंतयेगार्हपत्यवाअनुद्विपादावीराः प्रजायते
यएवविद्वान्द्विपदाभिर्गार्हपत्यमुपतिष्ठते॥३॥ आस्यवीराजायतइजाविः पश्याम्य
जमोपुष्यतेत्याहध्रुवा एवेनाअनयगाः कुरुतइष्टकविद्वाअन्योभिः पशुविदयः स
ंहितासिबिस्वरूपीरितिवत्समसिमृदात्कपेवेनधतेशिषमेवेतामाशासेतत्सवि
तुर्वीर्यममत्याहप्रसृत्यसोमानः स्वरणमित्याहसोमपीथमेवावरुधेकण्टुहित्रीह
णस्यतइत्याहअहवचसमेवावरुधेकदावनः सरारसीत्याहनसराः गात्रिवसीति॥४॥

यस्वविद्वानमिमुपतिष्ठतेपरित्वामेपुर्वयमित्याहपरिधिमेवैतंपरिध्यात्परिकंदा
 यन्नेयद्रुपतइत्याहयथायजरेवेतद्वशायाञ्चकुरुतःहिमाइत्याहशतंत्वाहेमतानिधि
 षीयेतिवावेतदाहपुत्रस्यनामगृह्णात्येनादमेवेनंकरातितामाशिषमाशासतंतवे
 ज्योतिष्मतीमितिब्रूयाद्यस्यपुत्रोजातस्यातेजस्ववास्थब्रह्मवर्चसीष्टुत्रोजायतेतामा
 शिषमाशासेमुष्मेज्योतिष्मतीमितिब्रूयाद्यस्यपुत्रोजातस्यातेज एकास्मिन्ब्रह्मवर्च
 संदधाति॥ ५॥ कुर्वोमर्क्षयितिप्रगोहपत्यमुपतिष्ठतेवसतिज्योतिष्मतीमेका
 नत्रिःशस्य॥ ८॥ ॥अग्निहोत्रंजहोतियदेवकिंचयजमानस्यस्वतस्थवतइतः
 संचतिप्रजनेनेप्रजननःहिवाअग्निरथोषधीरंतगताभवतिताःस्ततोभूय
 सीःप्रजायंतेयत्सायंजहोतिरेतएवतस्मिन्चतिप्रवप्रातःस्तवेनूननयतिइतः
 सित्तंनत्वष्टाविकृतंप्रजायतेयावह्येवेतइतसःसित्तस्य॥ १॥ त्वष्टारूपानिधि

प्रथमं ३६

तमः ॥ अस्मा अस्मा सर्वयि ॥ मनोज्येतिर्जपतामाज्यं विह्वयः सामं मे दधातु ॥ या इष्टा
 उषसो निध्नवृताः सं दधामि हविषा घृतेन ॥ ययस्वती राषधयः ॥ ययस्व ह्यीरुधां य
 यः ॥ अपापय सो यय सो ममा मिंद्रं ॥ ५ ॥ अये ब्रत पते ब्रतं वरिष्या मितं के
 यंत न्नेराध्यतां ॥ अग्निः होतार मिह तः दुवे देवान्य सिया निहयान्द वामहे ॥ आयंतु
 देवाः सुमनस्य माना वियंतु देवा हविषो मे अस्म्य ॥ कत्वा युना क्त सत्वा युन कुयानि ध
 मे क पां लो न्युप धिं वंति ॥ ६ ॥ वेधसः ॥ पूषसां न्य पिब्रत इंदवा यु विमुवतां ॥ अग्नि
 त्रा घर्मे जीवदनु र्यत आतस्त दगं पुनः ॥ इधो विदिः परिधयश्च सर्वं यला स्या यु
 रनु र्ग वरंति ॥ त्रयः स्विः शतं त वो र्ये वित लिरे य इमं यतोः स्वि धया ददते तेषां वि
 चै प्रत्ये त दधामि स्वाहा घर्मे देवाः अथेति ॥ ७ ॥ अषाढ आषधय उ प र्चि वंति
 यय चत्वारिंशद्वा ॥ ९० ॥ वैश्वानरो न इत्या प्रयातु परावतः ॥ अग्नि रुक्थे न वाहसा ॥

३६

ध

करोति तावश्चो वै तत्पजायत एष वै देवः स्वष्टायो यजते बह्वी भिरुपति घते
 तस्येव सितस्य बहुशो रूपाणि विकरोति ॥ सप्रेव जायते श्वश्चो भूया भवति
 य एवं विद्वानग्निमुपति घते ह देवाना मासी दानि रसराणां ते सराय देवानां वितं वे
 दमासी तेन सह ॥ ९॥ रात्रिं व प्राविशते देवा हीना अमं न्यंते ते पश्यन् नानेयी रा
 त्रि रात्रे याः पशव इमं मे वाग्निः स वामसनः कृतः पशून् पुनर्दास्यति तेति मिमस्तु व
 न्तस्येभ्यः स तो रात्रिया अर्धं हरति पशून् रात्रिर्देवाः पशून् चित्वा कामाः अकु
 र्वत य एवं विद्वानग्निमुपति घते पु पशुमान् भवति ॥ १० ॥ आदित्यो वा अस्मां लोका
 दमुं लोकं मेतो मुं लोकं गत्वा पुनरिं लोकं मथ्यथायत्स इमं लोकं मागत्य मृत्यो र
 विभो न्मृत्यु संयुत इव स्य लोकः सोमं न्यते ममेवाग्निः सत्वानि समाकृतः सु
 वर्गं लोकं गमयति तिस्रो अग्निमस्तो तस्यैवः कृतः सुवर्गं लोकं गमय यथा ॥ ३॥

एवं वदन्मिमुषतिष्ठते सुवर्गमेव लोकमेतिसर्वमायुरेत्यसिवा एषोऽग्नीधरो
 हतिय एनावुपतिष्ठते यथारवतु वैश्रेयानभ्यारूढः कामयते तथा करोति नक्त
 मुपतिष्ठते न प्रातः सः दिनं कृतं तानि सृज्यते स द्वे श्रेयाः श्रुपायीयाः श्रुपासहव
 ज्योतिर्वाग्निः समोरात्रिर्यतः ॥ ५ ॥ नक्तमुपतिष्ठते ज्योतिषे वतमस्तरत्ये पस्ते
 योऽग्नीनिपिच्छेया इत्याहुर्मनुष्या यैव यो हरहराहृत्या धेनया च तिसरं चैतमुपा
 छत्यथ यो देवानहरदया विष्णुते तैतस्मान्नोपस्ते यो थारवत्वा कुराशिषे वै कय
 जमाने यजत इत्येथारवतु वै ॥ ६ ॥ अहिता मेराशी यदमिमुपतिष्ठते तस्मा
 दुपस्ते यः पश्यन् सृजत ते सृष्टा अरा होरात्रे प्राविशतां रुद्रा भिरन्वी विदधुर्बुद्रा
 भिरुपतिष्ठते स्वमेव तदन्विच्छति न तत्र जा म्यसीत्याहुमे हरहरपतिष्ठति शीत

यो वाग्निप्रत्विः पतिष्ठते प्रत्येन मोषति यः पराङ्मुखः प्रजया यश्च भिराग
 नातिर्येऽङ्वापतिष्ठते नैनं प्रत्योयाति न विधिः प्रजया यश्च भिराग ॥ ७ ॥ मि
 कस्य सहस्रवति यो यत्नवतु वै यश्च भिराग ॥ ८ ॥ ममनामप्रथ
 मजाते वेतदः पिता माता च दधतु र्यदये ॥ तत्त्वं विष्णुर्हृदयुने रामदेताः रुद्राहन्ता
 मविशराण्यमे ॥ ममनाम तव यजात वेदो वा मसी इवा विवसानो यच रावः
 आयुषे त्वं जीवसे वयं यथा यथ विपरिदधा वेहे पुनः स्म ॥ नमो भ्ये प्रतीव
 धाय नमो नाष्टाय नमः सैमाजे ॥ अथाह ॥ ९ ॥ अग्निर्बृहदयविश्वजसहस्र
 अहो गधर्वः ॥ त्वं प्रितारो अग्ने देवाः स्त्वामाहुतयः स्त्वोद्वाचन ॥ संभ्रामधुषा
 संगोपत्येन सुहिते माधा ॥ अयमग्निः श्रेष्ठतमो र्यत्नव गवत मायः सहस्रस

कृतावानं वैश्वानरमृतस्य ज्योतिषस्पतिं ॥ अजस्रं धर्ममीमहे ॥ वैश्वानरस्य द-
सनाभ्यो हृदि रिणादेकः स्वपस्य या कविः ॥ उभयपितरामहयं न जायतामिदं वा दृ-
ष्टिं वीभूरिरेतसा ॥ १ ॥ दृष्टो दिव्य दृष्टो अग्नि दृष्टि द्या दृष्टो विश्वा अघधीरा विवेश ॥ वैश्व-
ानरः सहसा दृष्टो अग्निः स नो दिवा सः ॥ २ ॥ रिषः यातु नक्तं ॥ जातो यदग्ने सुवना य-
स्यः पशुं न गोपा इयं परिज्मा ॥ वैश्वानरं ब्रह्मणे विदमातुं ययं पातस्वी सितसिः सदा
नः ॥ त्वमग्ने शोचिषा शोचुवान आरोदसी अघृणा जायमानः ॥ त्वे देवाः अग्नि शसा
रभुवो वैश्वानर जात वेदो मीहेत्वा ॥ अस्माकमग्ने मघवत रुधरायानां मिक्षत्रमजूर-
सुवीरं ॥ वयं जयेम विंशति नः सहस्रिणो वैश्वानरा ॥ ३ ॥ वाजमग्ने तवोति सितः ॥ वै-
श्वानरस्य सुमेतो रयामरा जाह्वं सुवनानां मसिः श्रीः ॥ इतो जातो विश्वमिदं वि-
यष्टे वैश्वानरो यतते सूर्येण ॥ अवतेहे जेवरुणानमो सिरवये दो सिरुमेहाह विर्षि ॥

क्षयं न समभ्यमसुरप्रवेतो राजनेनाः ^{सि} शिश्नः कृतानि ॥ उदुत्तमं वरणायामसमद्व
धमं विमध्यमः अभाय ॥ अथावयमादित्य ॥ ३ ॥ जेतवो नोगतो आदिते स्याम ॥ दधि
कावुषो अकारिषं जिह्वा रश्म्यवा जिनः ॥ सरसिनो मुखवा करत्पण आयूः पितरिष
त ॥ आदधिकाः शवसा पंचकृष्टः सूर्य इव ज्योतिषाय सतान ॥ सहस्रसाः शतेमा वाज्य
वाष्पणकुमुधासमिमा ववाः सि ॥ अग्निमूर्ध्ना पुवः ॥ मरुतो यधवो दिवः सन्नायं तो हवा
मेहे ॥ आतनः ॥ ४ ॥ उपगंतन ॥ यावः शर्म शशमा नायसंति त्रिधातूनि दाशुषेयकतायि ॥
असमभ्यतानि मरुतो वियंत रयि नो धत्तदृषणः सुवीर ॥ अदितिर्न उरुष्यत्वदितियात्वः
हसः महीमृषुमातिरः सुध्रुवतानामृतस्य पत्नी मवसेदुवेम ॥ तुविक्षत्रामजरती मुहुरीः
सुरार्माणमदितः सुप्रणीति ॥ सुत्रामाणं धाथि वीद्या मने हसः सुशार्माणमदितः सुप्रणी
ति ॥ देवी क्षावः स्वीरामना गसमश्रवती मारुहे मास्वस्तये ॥ इमाः सुनावमारुहः श

तारित्राः शतस्फ्यांश्च अष्टिदां पारयिष्युं ॥ ५ ॥ ॥ दिवाससहस्रिणो वैश्वानरादित्य
तूनेनेहसः कशर्मणि मेको नो विः शतिश्च ॥ ॥ ९९ ॥ ॥ देवासुराः पराश्रुमिभूति
रुपप्रयतः संपश्याम्य यतः संपश्याम्य निहो जममना मे वैश्वानर एकादशा ॥ १०० ॥
देवाकराः कुधः संपश्याम्य संपश्यामि नक्तमुपगंतैकपंचाशत् ॥ १०१ ॥
॥ हरिः ओं ॥ श्री कृष्णार्पणमस्तु ॥ ॥ श्री महागुरुभ्यो नमः ॥ ॥ हरिः श्री ॥ श्री
संतोसिंचामि यजंषा प्रजामा युधनं च ॥ दृढस्येति प्रसूतो यजमान इह मा विषत ॥
आज्यमसि सत्यमसि सत्यस्य ॥ धर्मसि हवि रसि वैश्वानर वैश्व देवमुत्पूत शुभ्रक्ष
त्येजाः सहसि सहमानमसि सहस्वारातीः सहस्वाराती यतः सहस्वरातनाः सहस्व
रातन्यतः सहस्ववीर्यमसि तन्माजिन्वाज्यस्य आज्यमसि सत्यमसि सत्यस्य सत्यमा
सि सत्यायुः ॥ १ ॥ असि सत्य शुभ्रमसि सत्य नृवसि घारया मितस्य ते सदा यथा

नात्वावातानां यंत्राय धर्त्राय गृह्णामि पंचानां त्वर्तनो यत्राय धर्त्राय गृह्णामि पंचानां त्वादिशाय च
 यधर्त्राय गृह्णामि पंचानां त्वापं वृजना नायत्राय धर्त्राय गृह्णामि चरोस्त्वां पंचविलस्य यंत्राय
 धर्त्राय गृह्णामि ब्रह्मणस्त्वातेजसे यंत्राय धर्त्राय गृह्णामि क्षत्रस्य त्वेजसे पंचाय ॥ २ ॥ धर्त्राय
 यशुक्तामि वशे त्वायत्राय धर्त्राय गृह्णामि सुवीर्याय त्वा गृह्णामि सुज्जास्त्वाय त्वा गृह्णामि
 मृगस्योषाय त्वा गृह्णामि ब्रह्मवर्चसाय त्वा गृह्णामि शूरस्या कः हविर्देवानां माशिषो व
 जमानस्य देवानां त्वा देवताभ्यो गृह्णामि कामाय त्वा गृह्णामि ॥ ३ ॥ सत्यायुराजसे यंत्राय
 यत्रयः सिः शब्द ॥ १ ॥ अक्रवो सिध्रे वो हः सजाते पुष्ट्या संधारथ्येतावसु विडयोस्यु
 आहः सजाते पुष्ट्या समुयः श्वेत्यावसु विदमि सूर्यस्य सिध्रे हः सजाते पुष्ट्या स
 मसि भूथ्येतावसु विद्यनमि त्वा ब्रह्मणा देवेन हव्या यास्मै वो देवे जात वेद ॥ इधा
 नारत्वा स प्रजसः सुवीराः योग्जीवम बलिहृतो वयते ॥ यन्मे अग्ने अस्य यत्त श्रुत्वा त ॥ १ ॥

नात्वावातानां यंत्राय धर्त्राय गृह्णामि पंचानां त्वर्त्तनो यत्राय धर्त्राय गृह्णामि पंचानां त्वादिशीयं च
 यधर्त्राय गृह्णामि पंचानां त्वापं वृजानां यत्राय धर्त्राय गृह्णामि चरोस्त्वां यच बिलस्य यंत्राय
 धर्त्राय गृह्णामि ब्रह्मणस्त्वातेजसे यंत्राय धर्त्राय गृह्णामि क्षत्रस्य त्वेजसे पंचाय ॥ २॥ धर्त्राय
 यशुक्तामि वशे त्वाय यंत्राय धर्त्राय गृह्णामि सुवीर्ये त्वाय गृह्णामि सुव्रजास्त्वाय त्वाय गृह्णामि
 मिश्रस्योषाय त्वाय गृह्णामि ब्रह्मवर्चसाय त्वाय गृह्णामि शूरस्या कः हविर्वेदेवानामाशिषो व
 जमानस्येदेवानां त्वा देवताभ्यो गृह्णामि कामाय त्वाय गृह्णामि ॥ ३॥ सत्यायुराजसे यंत्राय
 यत्रयः सिंशब् ॥ १॥ अत्रोमि अत्रोमि अत्रोमि सजाते पुष्ट्या संधास्येतावस्तु विदुषास्तु
 याहः सजाते पुष्ट्या समुयश्चेत्यावस्तु विदुषास्तु याहः सजाते पुष्ट्या संधास्येतावस्तु विदुषास्तु
 मभिभूयैतावस्तु विदुषास्तु याहः सजाते पुष्ट्या संधास्येतावस्तु विदुषास्तु याहः सजाते पुष्ट्या संधास्येतावस्तु
 नास्त्वास्तु प्रजसः सुवीराः योगजीवमबलिहृतो वयते ॥ यन्मे अत्रे अत्रे अत्रे अत्रे अत्रे अत्रे अत्रे अत्रे ॥ १॥

यद्वास्वदादाज्यस्योतविष्टे ॥ तेन हन्मिसपत्नं दुर्मरायुमेनंदधामि निर्वर्त्या उपरि ॥ १ ॥
 वासुवरु कुम्भो अग्नेयजमानो मेधिनिशुम्भो अभिदासते ॥ अग्ने देवे धर्मं विधुमिदं कुरु
 मर्त्यस्वतेरो ॥ ५ ॥ होतर्मूर्ध्ना जिघामि रायस्यो वायस्य प्रजास्त्वायस्य वीर्ययिमनोसि प्राजा
 पत्यं मनसामा ॥ १ ॥ तेनाविशवागरेयं द्री सपत्नं क्षयणी ॥ २ ॥ वाचो मेदि येणा विशानसेत
 मृतानां प्रीणा मि समाप्रीतः प्राणा तु यी भूमृतानां प्राणा तु समाप्रीतः प्रीणा तु वर्षा क्रतूनां
 प्रीणा मितामाप्रीताः प्राणं तु शरदमृतानां प्रीणा मि समाप्रीताः प्रीणा तु हेमंत शिशिरा ह
 तूनां प्रीणा मि तोमाप्रीतो प्रीणीता मग्नीषोमयोरहं देव यज्यया चक्षुषा भूया समग्ने रह
 देव यज्यया नादा भूया रसे ॥ ३ ॥ दधि रण्यदध्वे भूया सममुदसे यमग्नीषोमयोरहं दे
 व यज्यया वृत्रहा भूया समिद्राग्नि यो सं राहं देव यज्यया द्विगो वी भूया समिद्रस्याहं देव
 यज्यया द्विगो वी भूया सं महं देवस्याहं देव यज्यया जेमान महिमानं गमेयमग्नेस्विष्टक

नादा ॥

तहं देवयज्ययापुष्पां न्यजेन प्रतिष्ठांगमेयं ॥ ४ ॥ कृथात्सपन्नसयं पयं न दोषाः स्यासः षड्विंशति
 ॥ २ ॥ अग्रिमंडिरिष्टास्तु सविता घवासाधोमंतिदुराती यति ते मे ते नृजेषः स्वरूपवध
 वणयिहीमन्शरां दुर्वाः अथ हि मामनुव्रतान्युशीर्षाणि मृदुमिडयेत्यदिते ये हि सरस्वत्ये हि
 रतिरसिभे मतिरसिस्तनयसि जहृज्जहि ते शीयोपकृत उपहवं ॥ २ ॥ तस्मात्समसत्वात्
 सत्ययज्ञस्य क्षयादरे उतामनसा तच्छक्रेयं यज्ञोदिवेः रोह तु यज्ञोदिवगच्छतु यो देवयानः
 पंध्रास्ते न यज्ञोदेवाः अथ त्वस्मास्मिद्धं दिव्यं दधात्यरमन्त्राय उत यज्ञोसज्जन्ताम
 स्मासु संत्वाशिषसानि प्रिया विश्वतूतिर्मद्योनी जृष्टिरसि जघ्रस्वनो जघ्रानः ॥ २ ॥
 असिंजुष्टिं ते गमेयं मधुनो ज्योतिर्जघता माज्यं विच्छिन्नयज्ञः समिर्मदधातु ॥ २ ॥
 स्पतिसनुतामिमं नो विश्वे देवा इह मादयेतां ॥ अधीपं च स्वददतो मुमाक्षायिकुर्वता
 ममापदसह्य जायते भर्गो रघूजस्वान्ययस्वानुष्वाणापाने मे पाहि स मानो रघो न

मेपाह्मदादौनचानेमेपाह्मदानचानेमेपाह्मदितोस्यसिमेयेत्वामामेदेष्टाअमु
नामुष्मिं कलौके ॥ ३ ॥ उपदेवकं घानः स्वायदु ॥ ३ ॥ बहिषाहदेवयज्यापजावा
भूयासंनराशः सस्याहदेवयज्यापशुमाभूयासमनेस्विष्टकृतोहदेवयज्याप
ग्रान्येतेन प्रतिष्ठांगमयमगुरहमुज्जितमनूजेषसामस्याहमुज्जितमनूजेषमग
रहमुज्जितमनूजेषमग्रीषामयोः सहमुज्जितमनूजेषमिद्राग्रियोरहमुज्जित
मिद्रस्याह ॥ १ ॥ उज्जितमनूजेषमहेद्रस्याहमुज्जितमनूजेषमनेः स्विष्टक
ृतोहमुज्जितमनूजेषवाजस्यमाप्रसवेनोद्गाभोणोदयसीतु ॥ अथासपत्नाः
इमिन्यासेणाधराः अकः ॥ उद्गासंवनियासंवन्यदेवाअवीरुधन् ॥ अथा
सपत्नानिद्रामीमेविष्वीनाच्यस्यतां ॥ एमाअगमूननाशिषोदाहकामाईइवंतः ॥
॥ २ ॥ कनामहेधुक्षीमहिप्रजामिष ॥ रोहितेनत्वाभिदेवतांगमयतुहरीत्यात्वेदोदेव

प्रथ० सं०
४०

तांगमयत्वेतशेनत्वासूर्योदेवतांगमयतुवितेभुवामिरशनाविरशमीन्धियोक्राया निपरि
वर्तनानितैधर्तासुद्विणयचसद्वं प्रणोक्ताङ्गभाधां देवतासु ॥ विष्णोः शंयोरहं देवय
ज्ययायज्ञेनप्रतिष्ठांगमेयः सोमस्याहं देवयज्यया ॥ ३ ॥ सुरेतारेतोधिषीयत्वहुरहं देव
यज्ययामिथुनेनप्रक्षयासवेदोसिवित्तिरसिविदेयकर्मसिकरुणमसिक्रियोसः स
निसिमनितासिसनेयेष्टतवंतंकुलाद्रनः रायस्योषः सहस्रिणवेदोददातिवा
जिनं ॥ ४ ॥ इन्द्रस्याहमिन्द्रवंतः सोमयस्याहं देवयज्यया चतुश्चवारिः शश्वे ॥ ५ ॥ आ
प्यायतां क्रवाष्टेनयज्ञं यज्ञं प्रतिदेवयज्ञः ॥ सूर्याया आधोदित्या उपस्तु उरुधारा
ष्टथिवीयज्ञे अस्मिन् ॥ प्रजापतेर्विभो नाम लोकः सस्मिन्स्मिन् स्त्वादधामि महय
जमानेन सदाशिमन्मेहयाः सर्वमसि सवंमिभूयसाः पूर्णमसि पूर्णमिभूयसाः पूर्णमसि
क्षितमसि मामेक्षेष्टाः प्राच्यादिशि देवा ऋत्विजो मा ज्येतांश्चक्षिणा यान् ॥ ९ ॥

४०

दिशिमासाः पितरो मार्जयन्तां प्रतीत्यां दिशि गृहाः पितरो मार्जयन्तां मुदीत्यां दिग्धा पञ्च
षंधयो वनस्य तयो मार्जयन्तां मूर्ध्यां दिग्धाः संवत्सरो यज्ञपतिर्माजयन्तां विष्णोः क्रमा
स्य भिमातिहागाथयेत्रेण छंदसां षष्ठ्या मनुविक्रमे निष्कृतः सयं द्विषो विष्णोः क्रमा
स्य भिशस्तिहोत्रे षष्ठेन छंदसां त्रिंशत् मनुविक्रमे निष्कृतः सयं द्विषो विष्णोः क्रमा
स्य राती यतो हंतो जांगतेन छंदसां दिव मनुविक्रमे निष्कृतः सयं द्विषो विष्णोः क्रमा
सि शत्रूयतो हंतानुधुभेन छंदसां दिशो नुविक्रमे निष्कृतः सयं द्विषः ॥ २॥ ॥
दक्षिणा यामं त्रिंशत् मनुविक्रमे निष्कृतः सयं द्विषो विष्णोः रेकां नानिः शब्दः ॥
॥ ५ ॥ अग्नौ सवः सवरं गन्तुं संदशमे माह्विस्मियत्तपः सप्तमे ते माह्विस्मियत्
रसि श्रोत्रे राश्रीना मायुर्दशस्य युर्मदेहिवयो धा असि वर्यो मायि धेही द्मद
मर्मुं धातव्य माश्रयो दिग्भ्यो देवोऽस्माद तरिक्षा दरेयेष्टाथ वा अस्माद नो धा

निर्मजामिनिर्भक्तः सयं हि ॥ १ ॥ संज्योषाश्वमेमां इमावृतमं द्वावर्ते समहं प्रजया सं
 मया प्रजा समहं रायस्योषोणममयारायस्योषः समिहो अमेमेदी दिहिसमेधाते
 अमेमेदी दीद्यासंमि वस्तुमान्य ज्ञावसीया नृया समग्र आयुः पिपुवस आसुवोजमि
 षं वनः ॥ अरे वाधस्व डुहनां ॥ अमेपवस्वस्वयो अस्मेव वस्तुवीथी दिधत्योषः रयि ॥ २ ॥
 मयि ॥ अमेपावकरो विषागृहपते सुगृहपतिरहं त्वया गृहपतिना भूयासः सुगृह
 पतिर्मया त्वं गृहपतिना भूयाः शतं हिमास्तामां शिषमा आसमुभे ज्योतिषो व
 स्त्वा युनक्ति सत्वा विमुच्यते व्रतपते व्रतमचरिष्यत दशकं तमे राधियं ज्ञोवस्व सत्रा ॥ ३ ॥
 ॥ ३ ॥ वस्त्वस प्रचक्षे स वावृधे ॥ स देवानां मधिमातिर्विभूवसो अस्माः अधिपता
 करोतु वयः स्याम यत पारधीणां ॥ गोमाः अग्ने विमाः अश्वी यज्ञो नृवत्स रास दमि
 दप्रमथः ॥ इडावाः एषो अस्तर प्रजावां दीर्घो रयिषा शुभुध्रः सभावा ॥ ४ ॥ ॥ ४ ॥ ४९

द्विष्म सुवीर्यसंघापंचत्रिंशच्च ॥ ६ ॥ २० ॥ यथावेसमृतसोमाएवंवायेतेसमृतयः सोमयद्
शंष्णमासोकस्यवाहेदेवायज्ञमागच्छतिकरयवानचक्रुनायजमानानां यौवेदेवताः पूर्वः प
रश्च ह्येति स एनाश्चोभूतोयजत एतद्देवानामायतनयदाहवनीयांतराग्नीषश्चनाराक्ष्य
यत्योमनुष्याणामंचाहार्यपवनः पितृणामग्निं गृह्णाति स्वयेवायतने देवता ४ परि ॥ १५ ॥
गृह्णाति ताश्चोभूते यजते तेन वेमेध्योभिर्जतपीते आत्मणो ब्रतं सृष्टुं ब्रतमुपेयन् नृ-
यादग्ने ब्रतयते ब्रतं च रिष्यामीत्यादिर्वेदेवानां धातपीति स्मरन्ना एव प्रतिपेक्ष्य ब्रतमालभ-
ते कीर्तिषा षण्मासु ब्रतमुपेति वत्समावास्यायामेतद्धेतो गारायतनमुपस्तीर्य पूर्वः श्रा-
द्धिरपरश्चेत्याहुर्मनुष्या ४ ॥ १२ ॥ इंचा उपस्तीर्णमिच्छति किमु देवा एषान्नवावसाने
मुपास्मिन् क्षोयस्य मातो देवता वसंतिय एव विद्वानग्निमुपसृज्याति यजमाने नयाम्या
अपशोवोवरुध्याश्चरण्याश्चेत्याहुर्ब्रह्मा न्यनुपवसति तेन चाम्या नवरुधेते नारिष्य
स्याश्नाति ते नारिष्या नृयदनाश्चानुपवसेति तदेव त्वस्या दारिष्यस्याश्नातीदृशः ॥ ३ ॥

प्रथमं हि

४२

वाऽआरण्यमिन्द्रियमेवात्मैधतेयदनाश्वानुपवरोत्सो धुकस्याद्यदम्भीयाइद्रोस्यपशूनिभि
मन्येतापोश्नातितंनेवासितंनेवानशतंनक्षोऽधुकोभावातिनास्यरुद्रः पशूनिभिमन्येतेपोश्ना
तितंनेवासितंनेवानशतंनक्षोऽधुकोभावातिनास्यरुद्रः पशूनिभिमन्येतेवज्रोवेयसः
क्षरवलुवेमनुष्यस्यभ्रातृवोयदनाश्वानुपवसीतवज्रोवसाक्षात्क्षधकात्तृयः
ति॥४॥ परिमनुष्याइन्द्रियः साक्षाऽजीविव॥७॥ योवैःश्रद्धामनारस्ययज्ञेनयजेत
नात्येष्टायश्रद्धधतेयः प्रणयतिश्रद्धावाच्यापः श्रद्धावाच्यापः श्रद्धामेवारस्ययज्ञेनयजेत
जंषतेत्येदेवाहव्यमेधवेयसस्यग्रहो गृहत्वेवयज्ञानेयजेततंइन्द्रित्वावाचयंछातं
यज्ञस्यधृत्याश्रद्धामनसावेप्रजाउभयेत्येदेवमनुष्याइष्टायश्रद्धधतेदत्तादादुरातिवा
एतावऽत्रेन्द्रोदत्यंतिवाचंमनोवावेतानातिनर्दतीतिमनसाप्रणयतीयवेमनः॥९॥
अनयेवेनाऽप्रणयत्यस्कन्हाविश्वीतिथएववेद्यज्ञायुधानिसंभरतिथस्तौवेय ४२
ज्ञायुधानियज्ञमेवतत्संभरतिथदेकमेकः संभरतिथदेवत्यानित्यस्युयत्सह

सर्वाणि मानुषाणि द्वे द्वे संभतिया ज्यानुवाक्यपोरेवरूपं करोत्यथोमिथुनमेव यो वेदश
यज्ञायुधानिय एव वेदमुखतोस्य यज्ञः कल्प्यते रथे स्य ॥ २ ॥ चकपालानि वाग्निहो
त्रहवर्णा चक्षुर्पयकृष्णजिनं वशं म्याचो लूखलं च मुसलं च दृढं चोपला चैतानि वे
दशयज्ञायुधानिय एव वेदमुखतोस्य यज्ञः कल्प्यते यो वेदेवेश्यः प्रतिप्रोच्य यज्ञेन यज्ञ
तेजः संतेस्य देवा हव्यः हं विमि रथमानमक्षिमंत्रयेतामि पूह। होतारमिदतः हवशी ॥
॥ ३ ॥ देवेभ्य ये व प्रोच्य यज्ञेन यज्ञतेजः संतेस्य देवा हव्यः हव्यमेव वेयं यज्ञस्य यज्ञ
गृहीत्वैव यज्ञेन यज्ञतेतदुदित्वा वाचं यज्ञतियज्ञस्य धृत्यो अथोमनसा वे प्रजापति
र्यज्ञमरुततमनसेवत यज्ञं तनुते रक्षरामनं च ववाराय यो वेयं संवयोगः प्रागतेयु
तनक्ति युद्धे पुंजानेषु कस्त्वा युनक्ति सत्वा विमुच्य सत्वा पुनर्विकृत्या ह प्रजापति वे
कः प्रजापति नैवेन युनक्ति युद्धे पुंजानेषु ॥ ४ ॥ वेमनः स्य शतं युनक्त्वेका दश वार्या ॥

प्रजापतिर्यज्ञात्सृजतामिहोत्रं चामिष्टोमं चोपेर्णमासीन्नो वथं वा मावास्यां चातिरात्रं चंता
 नुदमिमीतयावदमिहोत्रमासीत्तावानमिष्टोमो यावती न ग्रिष्टोमोपेर्णमासीत्तावानु
 वथोयवत्यमावात्यैस्योतावानतिरात्रोय एवं विद्वानमिहोत्रं जहोतियावदमिष्टोमेने
 पाप्मोतितावदुपाप्मोतिय एवं विद्वानन्येर्णमासीयजतेय एवं विद्वानवयावदुवथनोपा
 प्मोति ॥ ९ ॥ तावदुपाप्मोतिय एवं विद्वानमावास्यां यजते यावदतिरात्रेणोपाप्मोतिता
 वदुपाप्मोतितावदुपाप्मोतिपरमेष्ठिनो वा एष यज्ञो यथा शान्तिनसपरमापात्रामप
 श्वतेन प्रजापतिः परमां कांष्ठां मगच्छतेन प्रजापतिं निरवासावयतेन प्रजापतिः परमां
 कांष्ठां मगच्छतेनेंद्रं निरवासावयतेनेंद्रं निरवासापरमां कांष्ठां मगच्छतेनाग्नीषो
 मो निरवासावयतेनाग्नीषोमो परमां कांष्ठां मगच्छतां यः ॥ १२ ॥ एवं विद्वद्दशं पु
 र्णमासे यजते परमामेव कांष्ठां गच्छति यो वै प्रजापतेन यजेतेन यजेते प्रजप्रजया
 पशुभिर्मिथुनैर्जायते द्वादशमासाः सर्वतरो ह्यदशह द्वा निर्दशर्णमासो ज्ञानिस

पाधानी। त्याहुर्वत्संचोपावसृजत्यरवांवाधिप्रयत्यववहतिदृषदोचसमाहृत्य
धिवपैवपतेकपालानिवापदधातिपुरोजरांवा॥३॥अधिप्रयत्याज्येचरुम
वयनुश्चरत्यभिचरुहतिवेदिचपरिशुहतिपत्नीवसनह्यतिप्रोक्षणाश्वासादयत्याज्य
येतानिवेदादशद्वानिदशषिर्णमासयोस्तानिनियए॥४॥संपाद्ययजतेप्रजातेनैव
यजेनयजतेप्रप्रजयापशुभिर्मिथुनैर्जायते॥५॥उक्थेनोपाप्मोत्यगच्छतांयःपुरोज
रांचयत्वाग्निं॥६॥अवोसिअवोहःसजातेषुभूयासमित्याहअवानेवेना
कुरुतउक्थेनोपाप्मोत्यगच्छतांयःपुरोजरांचयत्वाग्निं॥७॥अवोसिअवोहःसजातेषुभूयासमित्याहाप्रतिवादिनयेवेनकुरुतेषिभू
रस्यभिसूरहःसजातेषुभूयासमित्याहयएवेनप्रत्यफ्रिबीतेतमुपास्थ्यतेयुनमि
त्वाब्रह्मणादेवेनेत्याहोषवाग्नेयोगज्ञेन॥८॥एवेनयुनीक्तयस्तस्यवेसमृ
धेर्देवोऽमुवर्गलोकमायनून्यस्तस्यच्युधेनासुरान्पराभवयन्यमेअग्नेअस्य

मानेधातव्यमस्ययज्ञस्याशीर्गच्छेदितितस्येताव्याहृतीः पुरोनुवाक्यायादध्याहृतव
थ्येदेवत्यावेपुरोनुवाक्याश्चातव्यमेवाग्नयज्ञस्य ॥ ४ ॥ आशीर्गच्छितियाकामयेत
यजमानात्समावत्येनान्यज्ञस्याशीर्गच्छेदितितेयामेताव्याहृतीः पुरोनुवाक्यायाश्च
र्ध्वर्ध्वैकादध्याहृत्याज्यायेपुरस्तादेकांयाज्यायाश्चर्ध्वैकांतैयैनात्समावतियज्ञ।
स्याशीर्गच्छितिययोवेपज्ञेन्यः सुवृष्टं वयत्येवं यज्ञो यजमानायवृष्टीतिष्ठ लुयोदकं
परिगृह्णीत्याशिषायज्ञं यजमानः परिगृह्णीति मनोसि प्राजापत्यं मनसामाश्रुतेना
विशेहाभ्याह मनोवै प्राजापत्यं प्राजापत्यो यज्ञो मन एव यज्ञमात्मधत्ते वागस्यैदी
सपत्नस्यणी वागमेदिपेयणा विशेत्याहेदीवैवागवाग्मेवैदीमात्मधत्ते ॥ ५ ॥
तेनैव अंधराष्टमेवाग्नयज्ञस्य प्राजापत्यं षड्विंशतः ॥ १० ॥ योवै सप्तदशं प्र
जापतिर्यज्ञं चायत्तं वेदप्रतियज्ञेन तिष्ठति न यज्ञाद्द्विंशत आश्रावयेति

चतुरक्षरमस्तु श्रौषाडिति चतुरक्षरं यजेति द्वियक्षरं ये यजामह इति पंचाक्षरं द्वियक्षरो व
 षट्क्षर एष वे सप्तदशः प्रजापतिर्यज्ञं चायेता य एवं वेद प्रतियज्ञेन तिष्ठति न यज्ञो
 ह्यशते यो वे यज्ञस्य प्रायण प्रतिष्ठा ॥ १ ॥ उदने वेद प्रतियज्ञेन तिष्ठति न यज्ञो ह्य
 न सः स्थांगं कृत्वा श्रावयास्तु श्रौषज्ये यजामहे वषट्कार एतद्वे यज्ञस्य प्रायण
 मेषा प्रतिष्ठौ तदुदयनं य एवं वेद प्रतिष्ठितेनारिष्टे न यज्ञेन सः स्थांगं कृत्वा यो वे सून्य
 ता ये दोहौ वेद दुहश्चेनां यज्ञो वे सून्यता श्रावयेत्येवेनामह दस्तु ॥ २ ॥ ४० ॥ श्रौ
 षडित्युपावास्तु ग्यजेत्युदने षोडशे यजामह इत्युपासदद्वषट्कारेण दोग्धे
 षवे सून्यता ये दोहो य एवं वेद दुहश्चेनां देवा वे सन्नमासत तेषां दिशो दस्यत
 येतामांशं पाडुं मपश्यन्नाश्रावयेति पुरोवातमजनयन् वस्तु श्रौषडित्यध्वं स
 मंलावयन् न्येजेति विष्कत ॥ ३ ॥ अजनयन् न्ये यजामह इति प्रावपयन् न्ये

४५
 ४५

ये य एवं वेद पु

ज्ञानयन् च प्रक्षरेण ततो वै ते भ्यो दिशः प्राणायत य एवं वेद प्रस्मेदिना यायते प्र
जापति चो वेद प्रजापतिः स्वस्त्यवेदय प्रजापतिर्वेन दसपुण्यो भवत्येवं वेद दस्यः
प्रजापतिराश्रावयास्तु श्वोषज्यज्या यजामहे वषट्कारोस्व देवस्तस्य पुण्यो भवति
वरसंत ॥ ४ ॥ कर्तृनां प्राणामीत्याहर्तवो वे प्रयाजा कर्तृने व प्रीणाति ते स्मे प्रीता यथा पूर्वं
कृत्यंते कृत्यंते स्मा कर्तवो य एवं वेदा ग्रापो मयोरहं देवयज्यया चक्षुः श्रान्भूया समित्वा
त्याहा ग्रापो मायायै यजः श्वक्षुः श्रान्ताभ्यामिव चक्षुः रात्मं धत्ते मे रहं देवयज्यया च
ना दो भूया समित्याहाग्निं वै देवानामं न्ना दस्ते नैव ॥ ५ ॥ अत्र नायमात्मं धत्ते दक्षिरत्यस्वो
भूया समं मुदं भयमित्याहेताया वै दक्ष्या देवा अस्करान दक्षे वं न तये व भ्रातृय दनि
त्यग्रापो मयोरहं देवयज्य वत्र हास्यया समित्याहा ग्रापो मायायै का इदो वत्र मुदं ताया
मेव भ्रातृयः स पुन इदं भि योरहं देवयज्य यं द्रिया वीष्टया समित्या हो द्या वं वी

प्रथमसंहि

४६

६

दो भवती इत्य ॥ ६ ॥ अहं देव यज्ययेन्द्रिया नी भूया समित्या हं द्रिया येव संवाति महं द्रिया हं दे
व यज्यया नो मान महिमान गमेयमित्या ह जे मान मेव महिमान गच्छत्य ग्रेस्विष्टकृतो हं देव
यज्यया ज्युषान्येन प्रतिष्ठा गच्छत्या पुरेवात्म्यं धत्ते प्रतिय जे नीते ष्ठीति ॥ ७ ॥ प्रतिष्ठा मह
दस्तु विष्कृतं वसंतं तेनैव द्रस्या ष्ठा विः शब्द ॥ ९९ ॥ इंदं वो विश्वतस्परिहवामहे जे न
यः ॥ अस्माकमस्तु केवलः ॥ इंदो नरो नेमधिता हवते यः प्रायसि न जे ते धियस्ता ॥ १० ॥
शरो नृषाता शवसश्चकान आगो मभिव्रजे मजा त्वं नः ॥ इन्द्रियाणि शतक्रता याते जे न
पुपं वसु ॥ इंदं तानि त आ वृणे ॥ अनु ते दायि मह इन्द्रिया य सत्रा ते विश्वमनु वृत्र हत्ये ॥
अनु ॥ १ ॥ क्षत्रमनु स होय जे न देवेति रनु ते नृषं ह्ये ॥ आयारि मंस स वासु वारिष्ठि ष्ठीति
स्वारु होयथा ॥ नृपि हं दीर्घश्रुतम इन्द्रिय धर्मे अतिथिः ॥ आमा सुपुत्र व मेरु य आसु
यः शोहो दिवि ॥ धर्मं तसामंतपता सुवृत्ति कृत्ति सज्जु गिर्वृणसे शः ॥ इन्द्रमिहायि

४६

नो हृदि द्दमर्के भिरर्किणः ॥ इंदं वाणी नूयत ॥ गायंति त्वा गाय विष्णु ॥ २ ॥ अर्चस्वर्क मर्किणः ॥
ब्रह्माणस्त्वा शतकेत उद्धः शमिव येमिरे ॥ अः हो मुखे प्रसरे मामनीयामाषिषु दाबुने सम
तिष्ठणानाः ॥ इदं मिद्रप्रतिहयं गृभाय सत्याः संतु यजमाने नृस्य कामाः ॥ अवेष्यन्मा धिष
णजजानस्तवे पुरापायी दिंदमं हः ॥ अः हो सोयत्र पीपरद्यथानो नावेव यातमु सय हवते ॥ प्र
संम्राजं प्रथममधराणां ॥ ३ ॥ अः हो मुखे वृषस्य ज्ञियानां ॥ अयां नृपा तमश्चिना हयंतमस्मिं
नर इंदियं धतमोजः ॥ विन इंदमृधोजहिनी चाय छुष्टतन्यतः ॥ अधस्पदंतमो कृधियो अस्मा
ः अभिदासति ॥ इदं क्षत्रममि वाममोजो जायताथा हृष सवर्षणीनां ॥ अपानुदोजन
ममित्रयंतमुकदेवस्यो अकृणोरुलोकं ॥ मुगोनमीमः कुचरोगिरिष्ठाः परावतः ॥ ४ ॥ आ
जगामा परस्याः ॥ सकः सः शायकविमिंद्रतिगमं विशत्रुतादि विमृधोनुदस्व ॥ विशत्रुविमृ
धोनुदविमृत्रस्य हनूरुजः ॥ विमन्कमिंद्रमामितामित्रस्याभिदासतः ॥ चातारमिंद्रमवितात
रमिंद्रः कुवेदुवसुहवः शूरमिंद्र ॥ कुवेनु रात्रं पुरुदूतमिंद्रः स्वसिनोमघवाधा त्विंद्रः ॥ मा

तिअस्यां ॥ ५॥ सहसावनन्यरिष्टाववघायसमहरिवः परोदे ॥ नायस्वनेवकेभिर्वरुथेस
 नवप्रियाससूरिषुस्याम ॥ अनवमेरथमश्वायुतसत्त्वहावज्वपुरुदूतकमंत ॥ ब्रह्माण
 इदमघवंतोअर्करवर्धयन्नेहयेहतवाउ ॥ वृष्टेयतेवृषणाअर्कमेवानिद्रावाणाअ
 दितीतिःसजोषाः ॥ अनश्वासोयपवषयोरथाइडेपिताअभ्यवर्ततदस्युन ॥ ६॥ वृत्रह
 त्वेनुगायत्रीगोऽधराणां वरावतोस्यामष्टाचत्वारिःशच ॥ ६॥ संत्वाविश्वामित्रावासी
 मिर्मावर्द्धिषोहमाणा यतामगमयथावैयोवै ॥ अधोप्रजापतिर्यज्ञांक्रवासी ॥ त्याह
 येषावेसत्यदशभिर्द्वोद्वादश ॥ १२॥ संत्वावर्द्धिषोहयथावाएवंविद्वाद्योषदसहसा
 वनेकेयवाशत ॥ ५९॥ हरिर्हिश्री ॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥ ॥ श्रीमन्महोदधिरुश्यान्
 महरिःश्री ॥ ॥ पाकयज्ञंवाअन्वाहिताग्नेःपशवन्उपतिष्ठतइडाखलुवेपाकयज्ञःसैषांतरा
 प्रयाजानूयाजान्यजमानस्यलोकेवहितातामाहायमाणामभिमन्त्रयेत्सुरूपवर्षवर्णैरेह
 मांसडांडुयैःअथैहिमामनुजतान्बुशोषीतिमृद्वमृडयेद्द्वैदितयेहिस्वरत्वेयैहिस्वरिभि

पूजयतिः
नमो
॥

दनु मते त्वं कयानः श्वित्र अ सुव को अघ युं डू ॥ ५ ॥ महि सप्त दशे न
व सुवाता अभिनो नु न श्वतु दश व ॥ १२ ॥ रस्मि रसि राज्ञ स्य यं पुरो
हरि केशो ग्नि मूर्धे द्रा ग्नि स्या बृहस्पति रस्य स्कंद स्य ग्नि ना विश्वा प
द्वै तिका मधु श्व सभि दिशां द्वादश ॥ १२ ॥ रस्मि रसि प्रति धेनु मसि
स्त न इनु स निर स्या दित्या नाः सप्त त्रिंशत् ॥ ३१ ॥ हरिः ॐ ॥
हरिः ॐ ॥ नमस्ते रुद्र मं न्य व उता त इष वे नमः ॥ नमस्ते अस्तु धं न्य
ने बाहु स्या भुत ते नमः ॥ यातु इषु शिव तमा शिवं व भुवे ते धनुः ॥ शि
वा शर व्या या त व त या नो रुद्र मृडय ॥ याते रुद्र शिवा त न्तर घारा पाप

काशिनी॥ तयानःस्तनुवात्रांतमयागिरित्रातामिवाकशीहि। यमि
 पुंगिरित्रांतहस्ते॥ १॥ बिष्णुर्षस्तेवे॥ शिवागिरित्रतां कुरुमाहिः
 सीः पुरुषं जगत्॥ शिवेन वचसा त्वागिरित्राच्छावदामसि। यथा
 नः सर्वमिज्जगदयक्ष्मः सुमना असतु॥ अध्यवो वदधिवक्ता
 प्रथमो देव्यो भिषक्॥ अहीः श्वसंवी जैमयं सर्वा श्रयातु धान्यः॥
 असौ यस्ताम्रो अरुणोऽतव प्रसुमंगलः॥ ये च माः रुद्रा असि
 तादिक्षुः॥ २॥ श्रिताः सहस्रं शोविषाः हेडुर्मीमहे। असौ यो वस
 षात नील ग्रीवो विलोहितः॥ उतैनं गोपा अदशं नदशं नुदशयः॥

उत्तेनं विश्वा भूतानि सदृष्टो भूतयातिनः॥ नमो अस्तु नील ग्रीवाय
सहस्राक्षाय भीटुषे॥ अथोये अस्य सत्त्वो हं तेभ्यो करं नमः॥ प्रभु
वधं न्वनः स्वमुपयो रालियोज्यो॥ याश्च ते हस्त इषवः॥ ३॥ परा
तामगवो वप॥ अवतस्य धनुस्त्वः सहस्राक्ष शतेषु धू॥ नित्रीर्यत्र
ल्यानां मुखे शिवो नः सुमना भवे॥ विज्यं धनुः कपदिनो विशाल्य
वाणवाः॥ उत॥ अनेनानस्येव आभुरस्य निषंगशिः॥ याते हेति
भीटुष्टमहस्तेव भवते धनुः॥ तया स्मां निश्चतस्त्वभयदम्भयाप
रिभुज॥ नमस्ते अस्वायुधा याना तताय धृष्टावे॥ उभाभ्यामु

ततेनमोबाहुस्यांतवधं न्वने॥परितेधन्वनोहेतिरस्मान्दणक्तुवि
 श्वतः॥अथोयइषुधिस्तवारेअस्मंनिधेहितं॥४॥हस्तेदिद्विष
 वउभास्याद्वाविःशतिश्च॥१॥नमोहिरण्यबाहवेसेनान्येदिशं
 वपतयेनमोनमोवक्षेस्योहरिकेशस्यःपशूनांपतयेनमोनमः
 ससिंजरायतिषीमतेपथीनांपतयेनमोनमोबल्लुशायवि
 व्याधिनेनानांपतयेनमोनमोहरिकेशायोपवीतिनेपुष्टानांपत
 येनमोनमोसवस्यहेत्येजगतांपतयेनमोनमोरुद्रायातुतावि
 नक्षत्राणांपतयेनमोनमःसुतायाहेत्यायवनानांपतयेनमोनमो॥१॥

रोहिताय रूपायैव दक्षाणां पतये नमो नमो मंत्रिणो वणिजाय कक्षा
णां पतये नमो नमो भुवनेत्येव रिव रूपायैव धीनां पतये नमो नमो
उद्घोषाया क्रंदये तपस्तीनां पतये नमो नमो कल्मषीताय धा
वत्सलनां पतये नमो ॥ २॥ वनानां पतये नमो नमो एकां न त्रिंश
॥ २॥ नमो सहमानाय निव्याधिनां आव्याधिनीनां पतये नमो नमो
मः ककुभाय निषुंगिणो स्तेनानां पतये नमो नमो निषुंगिण इषु
धिमतैस्कराणां पतये नमो नमो वंशे पतिवंचते स्तायुनां पतये
नमो नमो निवेरवे परिवरायारण्यानां पतये नमो नमो स्तका वि

स्योजिघाः सद्भ्यो मुष्णतां पतये नमो नमो सिमद्भ्यो नक्तं चरद्भ्यः प्र
 कृतानां पतये नमो नमो उष्णीषिणे गिरिवराय कुलुवानां पतये न
 नमो नमः ॥ १॥ इषु मद्भ्यो धन्वा विष्णुश्च वानमो नमो आतन्वानेभ्यः
 प्रतिदधानेभ्यश्च वामो नमो आयच्छद्भ्यो विसृजद्भ्यश्च वानमो न
 मो स्यद्भ्यो विध्यद्भ्यश्च वानमो नमो आसीनेभ्यः रायानेभ्यश्च वा
 नमो नमः स्वपद्भ्यो जाग्रद्भ्यश्च वानमो नमो स्तिष्ठद्भ्यो धावद्भ्यः
 श्वानमो नमो सप्ताभ्यः सप्तापतिभ्यश्च वानमो नमो अश्वेभ्यो
 श्वपतिभ्यश्च वानमः ॥ २॥ कुलुवानां पतये नमो नमो श्वपतिभ्यः

स्त्रीणि च ॥३॥ नम आवाधिनी स्यो विविध्यंती स्यश्च वानमो नम उ
णा स्यस्त्रिः हती स्यश्च वानमो नमो गृसे स्यो गृसर्पति स्यश्च वानमो
नमो ब्रूते स्यो ब्रूतपति स्यश्च वानमो नमो गृणो स्यो गृणपति स्यश्च व
नमो नमो विरूपे स्यो विश्वरूपे स्यश्च वानमो नमो महद्भूः क्षुलुके
स्यश्च वानमो नमो रथि स्यो रथे स्यश्च वानमो नमो रथे स्यो ॥९॥ रथ
पति स्यश्च वानमो नमः सेना स्यः सेनानि स्यश्च वानमो नमः क्षत्रि
स्यः संग्रहीत स्यश्च वानमो नमस्तक्ष स्यो रथकारे स्यश्च वानमो न
मः कुलाले स्यः कुमरि स्यश्च वानमो नमः पुंजिष्टे स्यो निषादे स्य

श्रवोनमोनम इषु कृद्ध्यो धन्यवृत्तस्य श्रवोनमोनमो मृगयु
 स्यः श्रवनि स्य श्रवोनमोनमः श्रवस्य श्रवपति स्य श्रवोनमः ॥ २॥ १०॥
 रथे स्यः श्रवपति स्य श्रवदेव ॥ ४॥ नमो भवाय वरुद्राय वनमः शवाय
 वपशुपतेय वनमो नीलग्रीवाय वशितिकंठाय वनमः कपर्दिने
 वसुपुत्रके राय वनमः सहस्राक्षाय वरात धर्मने वनमो गिरि
 य वशिपि विष्टाय वनमो भीटुष्टुभाय वेषुमेते वनमो ह्रस्वाय व
 वामनाय वनमो हृते व वर्षाये से वनमो वृधाय व संवृधने वा ॥ १॥
 नमो अथ श्रियाय व प्रथुभाय वनम आशवे वाजिराय वनमः शी

५
धियाय वनमस्त्याय वनमस्तुभ्याय वा वस्वन्याय वनमस्तोतस्याय
वद्वीप्याय वा ॥ २ ॥ संवद्वने च पंचविंशतिश्च ॥ ५ ॥ नमोज्येष्ठाय व
कनिष्ठाय वनमः पूर्वजाय वा परजाय वनमो मध्यमाय वा पगल्मा
य वनमोजघन्याय व बुधियाय वनमः सोम्याय व प्रतिसर्थाय वन
मायाम्याय व क्षेम्याय वनमस्तुर्व्याय व खल्याय वनमस्तोक्थाय
वा वसान्याय वनमो वन्याय व कक्ष्याय वनमः श्रवाय व प्रतिस्र
वाय व ॥ १ ॥ नम आरुषेणाय वा श्रुथाय वनमः श्रूराय वा व
भिंदते वनमो वीर्मणे व वस्तुधने वनमो विलिम्बने व कवचिने

नमः श्रुताय च श्रुतसेनाय च ॥ २ ॥ प्रतिश्रवाय च पंचविश्रुतिश्च ॥ ३ ॥
 नमो दुंदुष्याय वाहनं न्याय च नमो धृष्ट्याय च प्रभृशाय च नमो ह
 ताय च प्रहिताय च नमो निर्षीगणे च पुद्भिर्मते च नमस्तीक्ष्णोषवे
 चायुधिने च नमः स्वायुधाय च सुधेनवे च नमः सुत्याय च पथ्या
 य च नमः काट्याय च नीप्याय च नमः स्रद्याय च सरस्याय च नमो
 नाद्याय च वेङ्गताय च ॥ १ ॥ नमः कृप्याय च वट्याय च नमो वष्याय
 च वष्याय च नमो मेघ्याय च विद्युत्याय च नमः इध्रियाय च तप्या
 य च नमो वात्याय च रेष्मियाय च नमो वास्तव्याय च वास्तुपाय च ॥ २ ॥

वेदांताय नमः ॥ ७ ॥ नमः सोमाय च रुद्राय च नमः स्ताम्राय
चारुणाय च नमः ॥ शंकाय च पशुपतये च नमः उग्राय च भीमाय च न
मो अग्रे वधाय च हरे वधाय च नमो हन्त्रे च हनीयसे च नमो वृक्षेष्ट्या
हरिकेशेष्ट्या नमः स्ताराय नमः ॥ शंभवे च नमः ॥ शंकराय च नमः ॥ मयस्क
राय च नमः ॥ शिवाय च शिवतराय च ॥ ९ ॥ नमः स्तीर्थ्याय च कल्या
णाय च नमः ॥ पायाय च वायाय च नमः ॥ प्रतरणाय च उत्तरणाय च न
मः आतार्याय च लाघाय च नमः ॥ शष्पाय च फेन्याय च नमः ॥ सिक
ताय च प्रवाह्याय च ॥ १२ ॥ शिवतराय च नमः ॥ १३ ॥ नमः शि

मयोभवे च

८

ल्याय च प्रपुण्याय च नमः किं शिलाय च क्षयणाय च नमः क
 पर्दिने च पुलस्तये च नमो गोष्ठ्याय च गृह्याय च नमस्तल्प्याय च
 गृह्याय च नमः काट्याय च गंधरेष्ठाय च नमो हृदयाय च निवे
 प्याय च नमः पां सुव्याय च रजस्याय च नमः शुष्क्याय च हरि
 त्याय च नमो लोप्याय च लप्याय च ॥ ९॥ नमो दुर्व्याय च स्रग्भ्याय च
 नमः पण्याय च पर्णशाय्याय च नमो पगुरमाणाय च सिद्धते च
 नमो आस्विदते च प्रस्विदते च नमो वः किं के स्यो देवानां हृदये
 स्यो नमो विक्षीणके स्यो नमो विचिन्वके स्यो नमो अनिहते स्यो न

मआभीवक्तेभ्यः॥२॥ उलप्यायवत्रयस्त्रिःशत्रु॥१॥२॥ द्रापेअं
धसस्यतेदरिद्रं नीललोहित॥ एवांपुरुषाणामेषांपशूनां माभेभिरि
माएषां किंचनाममत्॥ यातेरुद्रशिवातनूशिवाविश्वाहभेषजी॥
शिवारुद्रस्यभेषजीतयानामृडजीवसे॥ इमाः रुद्रायतवसेकपदि
नेक्षयद्दीरायप्रसरामहेमतिं॥ यथानः शमसद्विपदेचतुष्पदेविश्वं
नुष्टं ग्रामेअस्मिन्नु॥१॥ नानातुरं॥ मृडानोरुद्रातनामयस्कृधिक्षय
द्दीरायनमसाविधेमते॥ यच्छं वयोश्चमनूरायजेपितातदश्यामृतव
रुद्रप्रणीतौ॥ मानोमहांतमुतमानोअभुकिंमानुउक्षंतमुतमानउ

क्षितं॥मानोवधीःपितरंभोतमातरंप्रियाभ्यामस्तनुवः॥२॥रुद्र
 षीरिषः॥मानस्तोकेतनेयमानआयुषिमानोगोषुमानोअश्वेषुरीरि
 षः॥वीरान्मानोरुद्रसामितोवधीर्दिविष्मंतोनमसाविधेमते॥आ
 रान्तेगोघ्नउतह्रस्वघ्नेक्षयहीरायसुम्नमस्मेतेअस्तु॥रक्षान
 नाअधिवदेवब्रह्मधान्नःशर्मयच्छद्विबर्हिः॥स्तुहि॥३॥श्रु
 तंगतिसदयुवानंमृगंनभीममुपहत्नुमुग्रं॥मृडाजरित्रैरुद्रस्तवा
 नाअन्यतेअस्मान्वपंतुसेनाः॥परिणोरुद्रस्यहेतिर्वणकुपरि
 त्वस्यदुर्मतिरघोयोः॥अवस्थिरामघवद्व्यस्तनुधुमीद्वेस्त

कायतनेयाय मृडय। मीढुष्टमशिवतमशिवोनः सुमना भव॥
परमेष्ठस आयुधं निधाय कृत्तिवसान् आवरुपिनाकं॥४॥ विभ्र
दा गहि॥ विकिरिदविलेहितनमस्ते अस्तु भगवः॥ यास्ते सह
स्रः हेतयो न्यमस्मि निवपतुताः॥ सह स्राणि सह स्रधा बाहुवो
स्तव हेतवः॥ ता सामीशानो भगवः परावीना मुखा कृधि॥५॥
अस्मिः स्तनुवः सह पिनाक एकां नस्त्रिः शस्त्र॥१०॥ सह स्राणि
सह स्रशो ये रुद्रा अधिभूम्या॥ तेषां सह स्रयोजने वधं न्वानि
तं नमसि॥ अस्मिन्महस्यं पीवैतरि ह्येभवा अधि॥ नील ग्रीवा शि

तिकंठाः शर्वा अधाक्षमाचराः ॥ नीलग्रीवाः शितिकंठादिवः सुद्रा
 उपश्रिताः ॥ ये वृक्षेषु सस्यं जरानीलग्रीवा विलोहिताः ॥ ये भूताना
 मधिपतयो विशिखासः कपर्दिनः ॥ ये अनेषु विविध्यंति पात्रेषु पि
 ब्रतो जनान् ॥ ये पथां पीडयन्त्येकदा यव्युधः ॥ ये तीर्थानि ॥ १५
 प्रवरं तिसृकावंतो निषांगिणः ॥ ये एतावंतश्च भयाः सश्च दिशोर
 दावितस्त्रिरे ॥ तेषाः सहस्रयोजने वधं न्वानितं न्मसि ॥ नमो
 देव्यो ये पृथिव्यां ये तरिक्षे ये दिव्येषां मनुवातो वर्षाभिषवस्तेश्यो
 दशप्राचीर्दशदिक्षिणा दशप्रतीचीर्दशोदीचीर्दशोर्ध्वस्तेभ्यो नमः

॥ ये ते स्तेनो रुद्रयं दुनेयं द्विभोयश्च नो देहि तं वो ज्ञे दद्यामि ॥ १॥ ॥

× स्थ ॥

जी धुरीरासंमश्च ॥ सुगव्यं नो वाजी श्वश्चियं पुंसः पुत्राः ॥ उत विश्व
पुषः रयिं ॥ अनागास्त्वं नो अर्दितः कपोतु क्षत्रं नो अश्वो वनता
हविष्मान् ॥ ४॥ घ्रासं कशायात पद्रयि नवेव ॥ १॥ अश्वं न्यद
मा देन मा शुचि शानः प्राची जम् तस्य यदक्रंदो मानो मित्रो येव
जिने नवे ॥ १॥ अश्वं न्यो युजं प्राची मनु शर्मय छ तेषां भूमि गति
षट् हरिः रात्र ॥ ४६॥ हरिः ॐ ॥ श्री कृष्णार्पणमस्तु ॥ हरिः ॐ ॥
अग्रा विष्णु सजायसे भावधति वांगिरः ॥ धुमे वीजे पिरागतं ॥ वा
जश्च मे प्रसवश्च मे प्रयतिश्च मे प्रसतिश्च मे धीतिश्च मे क्रतुश्च

७२

मेश्वरः श्वमे श्लोक श्वमे श्राव श्वमे श्रुति श्वमे ज्योति श्वमे सुवश्व
मे प्राण श्वमे पानः ॥१॥ वमे व्यान श्वमे सुश्वमे चित्तं वमे आ धीति य
मे वाक् वमे मन श्वमे वक्षु श्वमे श्रात्रं वमे दक्ष श्वमे बलं वमे आज
श्वमे सह श्वमे आयु श्वमे जरा वमे आत्मा वमे तनू श्वमे शर्म वमे व
र्म वमे गानि वमे स्लानि वमे परुः धि वमे शरीराणि वमे ॥२॥ अ
पानः स्तनू श्वमे षाद श्राव ॥१॥ ज्येष्ठं वमे आधिपत्यं वमे मन्त्र
श्वमे साम श्वमे म श्वमे भ श्वमे जेमा वमे महिमा वमे वरिमा वमे
प्रथिमा वमे वर्षा वमे द्राघूया वमे वृद्धं वमे वृद्धि श्वमे सस्यं वमे

७२

श्रुद्धावमेजगच्च ॥१॥ मेधनं च मे वराश्च मे विविचिश्च मे क्रीडा च मे मोदश्च मे जातं च
मे जनिष्यमाणं च मे सूतं च मे सुकृतं च मे धितं च मे विष्णुं च मे भूतं च मे भविष्यं च मे
सुगं च मे सुपथं च मे क्रुद्धं च मे क्रुद्धिश्च मे ह्रस्वं च मे ह्रस्विश्च मे मतिश्च मे मत्तमति
श्च मे ॥२॥ जगुर्वादिश्च तु दरा च ॥२॥ ॥ रीचं मे मयिश्च मे प्रियं च मे नुकामश्च
मे कामश्च मे मोमनसश्च मे सद्रं च मे श्रेयश्च मे वस्यश्च मे यशश्च मे भगश्च मे द्रविण
च मे यता च मे धर्ता च मे क्षेमश्च मे धीतश्च मे विश्वं च ॥१॥ मे महश्च मे सवित्रं मे जा
त्रं च मे सश्च मे प्रसश्च मे सास्त्रं च मे लयश्च मे कृतं च मे मृतं च मे यक्षं च मे नामयश्च
मे जीवा तुश्च मे दीर्घायुत्वं च मे नामं च मे ज्ञेयं च मे सुगं च मे शयनं च मे सुषं च मे
सुदिनं च मे ॥२॥ विश्वं च शयनं च ॥३॥ ॥ उर्वं मे सूनृतं च मे पयश्च मे

क. सं.

ॐ
ॐ
ॐ
ॐ

रसश्चमेघं तं च मे मधुश्च च मे सगिधश्च मे सपीतिश्च मे कृषिश्च मे दृष्टिश्च मे ज्ञेयं
च मे योद्ध्यं च मे रायिश्च रायश्च मे पुष्टं च मे पुष्टिश्च मे विभुश्च मे प्रभुश्च मे बहुश्च मे ॥ १ ॥
यश्च पूर्णं च मे पूर्णं तं च मे क्षितिश्च मे कयं च मे नैव मे क्षत्रं च मे ब्रीहयश्च मे यवा
श्च मे माषाश्च मे तलाश्च मे मुद्गाश्च मे रक्त्वश्च मे गोधूमाश्च मे मसुराश्च मे पि
यगवश्च मे णवश्च मे त्र्याम्बकाश्च मे नीवाराश्च मे ॥ २ ॥ विभुश्च मे सुराश्च तद्वा
चं ॥ ॥ ४ ॥ ॥ अश्माश्च मे मृत्तिकाश्च मे गिरयश्च मे पर्वताश्च मे सिक्ताश्च मे
वनस्पतयश्च मे हिरण्ये च मे यश्च मे सस्ये च मे नृपुश्च मे श्यामं च मे लोहं
च मे श्लिश्च मे आपश्च मे वीरुधश्च मे आपधयश्च मे कृष्टपृथ्वी च ॥ १ ॥ मे
कृष्टपृथ्वी च मे ग्राम्याश्च मे पशवे च मे आरुण्याश्च येन कलनीता वित्तं येन वि

ॐ

72

तिश्चमेभूतवमेभूतिश्चमेवसवेमेवसातिश्चमेकमेवमेवशक्तिश्चमेयश्चमएमे
 चमइतिश्चमेगतिश्चमे॥२॥ छष्टपुत्रवाष्टाचत्वारिंशच्च॥ ॥५॥ ॥ अग्निश्च
 मइंद्रश्चमेसोमश्चमइंद्रश्चमेसविताचमइंद्रश्चमेसरेस्वतीचमइंद्रश्चमेपूषाच
 मइंद्रश्चमेहृहस्पतिश्चमेइंद्रश्चमेमित्रश्चमइंद्रश्चमेवरुणश्चमइंद्रश्चमेत्वष्टाच॥१॥
 मइंद्रश्चमेधाताचमइंद्रश्चमेविष्णुश्चमइंद्रश्चमेश्विनोचमइंद्रश्चमेमरुतश्चम
 इंद्रश्चमेविश्वेचमेदेवाइंद्रश्चमेपृथिवीचमइंद्रश्चमेमंतीरिक्षंचमइंद्रश्चमेद्यौश्चम
 इंद्रश्चमेरित्राश्चमइंद्रश्चमेमूर्द्धनिचमइंद्रश्चमेप्रजापतिश्चमइंद्रश्चमे॥२॥ त्वष्टा
 चद्यौश्चमएवविंशतिश्च॥ ॥६॥ ॥ अ० शुश्चमरश्मिश्चमेदाक्षश्चमेधिपति
 चमउपा० शुश्चमेतयामश्चमेइंद्रवायवश्चमेमैत्रावरुणश्चमअश्विनश्चमेप्र

वसी०

८९

चतुस्त्रिंश
च॥

तिप्रस्थानश्चमेधश्चमेमर्थाचमम्राग्रयणश्चमेवेष्टेवश्चमेध्रुवश्चमेवेश्वानश्चमे
स्तुग्रहाश्च॥ १॥ मेतिग्राह्यश्चमेरेद्राश्चमेवेष्टेवश्चमेमस्तुत्वतीयाश्चमेमोहंद्रश्च
मत्रादित्यश्चमेसावित्रश्चमेसारस्वतश्चमेपौल्लश्चमेपात्नीवजश्चमेहारियोजनश्च
मे॥ २॥ स्तुग्रहाश्चमेरेद्राश्च॥ १७॥ ॥ इध्रश्चमेवर्हिश्चमेवेदिश्चमेधिरिष्टिया
श्चमेस्तुचश्चमेचमुसाश्चमेग्रावाणश्चमेस्वरवश्चमेउपुवाश्चमेधिषवणेचमे
द्राणकलुराश्चमेवायुव्यानिचमेपूतश्चमम्राधवनीयश्चमम्राग्नीध्रचमेहविध
नचमेग्रहाश्चमेसदश्चमेपुरोडाशाश्चमेपचताश्चमेवस्तुथश्चमेस्वगाकारश्चमे॥
ग्रहाश्चमेरेद्राश्च॥ ८॥ ॥ अग्निश्चमेधर्मश्चमेर्कश्चमेसूर्यश्चमेप्राणश्चमेधश्च
मेपृथिवीचमेदितिश्चमेदितिश्चमेद्यौश्चमेरक्षरौगुलयादिश्चमेयज्ञेनकलमे॥

८९

वसी०

८९

चतुस्त्रिंश
च॥

तिप्रस्थानश्चमेधश्चमेमर्थाचमम्राग्रयणश्चमेवैश्वदेवश्चमेध्रुवश्चमेवैश्वानरश्चम
स्तुग्रहाश्च॥ १॥ मेतिग्राह्यश्चमेरेद्राग्रश्चमेवैश्वदेवश्चमेमस्तुवतीयाश्चमेमोहंद्रश्च
मम्रादित्यश्चमेसावित्रश्चमेसारस्वतश्चमेपौलस्त्यश्चमेपात्नीवज्रश्चमेहारियोजनश्च
मे॥ २॥ स्तुग्रहाश्चमेरेद्राग्रश्चमे॥ ३॥ ॥ ७॥ ॥ इध्रश्चमेवर्हिश्चमेवैदिश्चमेधिरिष्टिया
श्चमेस्तुचश्चमेचमुसाश्चमेग्रावाणश्चमेस्वरवश्चमेभुपुवाश्चमेधिषवणेचमे
द्राणकलराश्चमेवायुव्यानिचमेपूतस्तुश्चमम्राधवनीयश्चमम्राग्नीध्रचमेहविध
नचमेग्रहाश्चमेसदश्चमेपुरोडाशाश्चमेपचताश्चमेवस्तुथश्चमेस्वगाकारश्चमे॥
स्तुग्रहाश्चमेरेद्राग्रश्चमे॥ ८॥ ॥ अग्निश्चमेधर्मश्चमेर्कश्चमेसूर्यश्चमेप्राणश्चमेधश्च
मेपृथिवीचमेदितिश्चमेदितिश्चमेद्यौश्चमेरक्षरोगुलयादिशश्चमेयज्ञेनकलमे॥

८९

११

१३

मृक् च मे साम च मे स्तोमश्च मे यजुश्च मे दीक्षा च मे तपश्च मरुतुश्च मे व्रतं च मे होरा च
 यो हृष्ट्या बृहदथं तोरे च मे यज्ञेन कल्मसां ॥ १ ॥ दीक्षाष्टादश च ॥ ॥ १ ॥ गार्भश्च मे
 वत्साश्च मे त्र्यविश्च मे त्र्यवीच मे दित्यवाङ्मे दित्यो हविर्मपचाविश्च मे पंचावीच मे
 त्रिवत्सश्च मे त्रिवत्साच मे तुर्यवाङ्मे तुर्यो हविर्मपष्टवाच मे पष्टो हविर्मउक्षाच
 मे वशाच मे ऋषभश्च ॥ १ ॥ मे वेहश्च मे नड्वाच मे धेनुश्च मआयुर्यज्ञेन कल्मसां प्रा
 णायज्ञेन कल्मसामपानायज्ञेन कल्मसां व्यानयज्ञेन कल्मसां चक्षुष्यज्ञेन कल्म
 सां श्रोत्रयज्ञेन कल्मसामनयज्ञेन कल्मसां वाग्यज्ञेन कल्मसां मातृयज्ञेन कल्म
 सपतामातृयज्ञेन कल्मसां यज्ञायज्ञेन कल्मसां ॥ २ ॥ ऋषभश्च वत्वारिश्च ॥ १ ॥
 एकाच मे तिस्रश्च मे पंच च मे सप्त च मे नव च मे एकादश च मे त्रयोदश च मे पंच

व० सं०

८२

१६
३

दशवेमेसप्तदशवेमेनवदशवेमेएकविंशतिश्चमेत्रयोविंशतिश्चमेपंचविंशतिश्चमेसप्तविंशतिश्चमेनवविंशतिश्चमेएकविंशतिश्चमेचयस्त्रिंशच्च॥१॥
मेवतस्त्रश्चमेष्टोत्रमेद्वादशवेमेषोडशवेमेविंशतिश्चमेचतुर्विंशतिश्चमेष्टाविंशतिश्चमेद्वात्रिंशच्चमेष्टात्रिंशच्चमेचत्वारिंशच्चमेचतुश्चत्वारिंशच्चमेष्टाचत्वारिंशच्चमेवाजश्चप्रसवश्चापिजश्चैकतुश्चसर्वश्चमूर्द्धाव्यभ्रियश्चात्यायनश्चात्यश्चभोवनश्चभुवनश्चाधिपतिश्च॥२॥
चयस्त्रिंशच्चव्यभ्रियएकदशत्वं॥॥११॥॥वाजोनःसप्तप्रदशश्चतस्रोवा
परावतः॥वाजोनोविश्वैर्देवैर्धनमाताविहावतु॥विश्वेऽथमरुतोविश्वेऽरुतोविश्वेऽ
भवत्तग्रयःसमिधाः॥विश्वेनोदेवाश्चवसागर्भतुर्विधमस्तुद्रविणंवाजोअस्मि॥वाजस्य

१६
३

८२